

Viite

Minvapaketti: EU:n kilpailukykyneuvosto 23.-24.5.2024

EU:n kilpailukykyneuvosto kokoontuu Brysselissä 23.-24.5.2024. Tutkimuksesta & innovaatioista sekä avaruudesta vastaavien ministerien kokouksissa 23.5. Suomea edustaa elinkeinoministeri Wille Rydman. Avaruusasioissa ministerit vaihtavat näkemyksiä Euroopan avaruuslaista avaruustoiminnan turvallisuuden, häiriönsietokyvyn ja kestävyysnäkökulmista. Lisäksi tarkoituksena on hyväksyä päätelmät kilpailukykyyn vahvistamisesta avaruudessa. Suomi voi hyväksyä päätelmät. Samaan aikaan järjestetään myös Euroopan avaruusjärjestö ESA:n ja kilpailukykyneuvoston yhteinen avaruusneuvosto, jossa on myös aiheena avaruusalan kilpailukykyyn vahvistaminen.

Tutkimuksesta ja innovaatioista vastaavien ministerien on tarkoitus hyväksyä yleisnäkemyks EuroHPC-asetuksen (eurooppalaisen suurteholaskennan yhteisyritys) päivittämisestä, päätelmät: 1) tutkimuksen hyödyntämisestä ja 2) Horisontti 2020 –puiteohjelman loppuarvioinnista sekä neuvoston suositus tutkimusturvallisuuden edistämisestä. Suomi voi nämä hyväksyä. Lisäksi ministerit keskustelivat kehittyneitä materiaaleja koskevasta tutkimuksesta ja innovaatioista.

Sisämarkkinat ja teollisuuspolitiikka –kokoonpanossa 24.5. Suomea edustaa työministeri Arto Satoru. Agendalla on kolme päätelmää 1) sisämarkkinoiden tulevaisuudesta neuvoston tilaaman korkean tason raportin pohjalta, 2) kilpailukykyisestä eurooppalaisesta teollisuuspolitiikasta ja 3) Euroopan tilintarkastustuomioistuimen erityiskertomuksesta kilpailun puutteesta eurooppalaisissa julkisissa hankinnoissa. Suomi voi hyväksyä päätelmät. Muissa eli tiedoksi-asioissa asialistalla on 10 asiakohdeta. Suomi varautuu käyttämään puheenvuoron komission tiedotusasiassa, joka koskee komission tiedonantoa bioteknologioista.

Asialista:

23.5.2024
AVARUUS

Ehdotus neuvoston päätelmiksi Euroopan kilpailukyvyn vahvistamisesta avaruusalan avulla – Hyväksyminen s. 4

EU:n avaruuslainsäädäntö: unionin avaruustoiminnan turvallisuus, häiriönsietokyky ja kestävyys – Keskustelu s. 8

Muut asiat (AOB) – ei taustoitusta, otetaan tiedoksi

- a) avaruuden käytön lisääminen Euroopassa – Euroopan avaruusjärjestö ESA:n tiedotusasia
- b) Tulevan EU-puheenjohtajavaltion työohjelma – Unkarin valtuuskunnan tiedotusasia

TUTKIMUS

EuroHPC-asetuksen muuttaminen – yleisnäkemys s. 12

Päätelmät Horisontti 2020 –puiteohjelman loppuarvioinnista – hyväksyminen s. 16

Neuvoston suositus tutkimusturvallisuuden edistämisestä – hyväksyminen s. 21

Päätelmät tutkimuksen hyödyntämisestä (knowledge valorisation) – hyväksyminen s. 24

Kehittyneitä materiaaleja koskeva tutkimus ja innovaatio – politiikkakeskustelu s. 27

Muut asiat (AOB) – ei taustoitusta, otetaan tiedoksi

- a) Tulevan EU-puheenjohtajavaltion työohjelma – Unkarin valtuuskunnan tiedotusasia

24.5.2024

TEOLLISUUSPOLITIikka JA SISÄMARKKINAT

Päätelmät teollisuuspolitiikasta: ”kilpailukykyinen eurooppalainen teollisuus, joka edistää vihreää, digitaalista ja kestävästä tulevaisuutta” – hyväksyminen s. 30

Päätelmät sisämarkkinoiden tulevaisuudesta Eurooppa-neuvoston tilaaman korkean tason raportin perusteella – Hyväksyminen s. 37

Päätelmät Euroopan tilintarkastustuomioistuimen erityiskertomuksesta kilpailun puutteesta eurooppalaisissa julkisissa hankinnoissa – Hyväksyminen s. 42

Muut asiat (AOB): s. 46

Komission tiedonanto bioteknologioista – komission tiedotusasia

Ministerien julkilausuma D9+ -kokouksesta – Irlannin valtuuskunnan tiedotusasia

Lelujen turvallisuutta koskevat määräykset ja direktiivin 2009/48/EY kumoamisesta – puheenjohtajavaltio Belgian tiedotusasia

Asetus kaupallisten toimien maksuviivästysten torjunnasta – puheenjohtajavaltio Belgian tiedotusasia

Asetus kriisinhallintaa koskevien pakkolupien myöntämisestä ja asetuksen (EY) N:o 816/2006 muuttamisesta – puheenjohtajavaltio Belgian tiedotusasia

Hallinnollisen taakan kevennyspaketti 25 % - puheenjohtajavaltio Belgian tiedotusasia

Alueelliset toimitusrajoitukset – Alankomaiden valtuuskunnan tiedotusasia Belgian, Kroatian, Tanskan, Luxemburgin, Slovakian ja Tšekin valtuuskuntien tukemana

Vuosittainen taakkaraportti – komission ja puheenjohtajavaltio Belgian tiedotusasia

Kilpailupäivä – puheenjohtajavaltio Belgian tiedotusasia

Tulevan EU-puheenjohtajavaltion työohjelma – Unkarin tiedotusasia

Työ- ja elinkeinoministeriö

Perusmuistio

EU/131/2024-TEM-2

Lehtinen Jonna

10.5.2024

Kilpailukykyneuvosto 23.5. 2024 Euroopan kilpailukyvyn vahvistaminen avaruusalan avulla - päätelmät ja keskustelu

Kokous

Kilpailukykyneuvosto 23.-24.5.2024

Eduskuntatunnus

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Kilpailukykyneuvoston kokouksessa 23.5.2024 hyväksytään neuvoston päätelmät "Euroopan kilpailukyvyn vahvistamisesta avaruusalan avulla". ESA:n neuvosto hyväksyy oman menettelynsä mukaan identtisen päätelmälauselman aiheesta. Kilpailukykyneuvoston jälkeen järjestettävässä EU:n ja ESA:n yhteisessä avaruusneuvostossa käydään samasta aiheesta politiikkakeskustelu.

Suomen kanta

Suomen kanta perustuu e-kirjeelle Euroopan avaruuspolitiikasta (E131/2021 vp).

Suomi korostaa, että johdonmukainen ja yhteinen eurooppalainen avaruuspolitiikka tukee avaruusalan eri toimijoiden välistä järjestelmällistä yhteistyötä alan eurooppalaisen kilpailukyvyn vahvistamiseksi globaalissa toimintaympäristössä. Suomi katsoo, että jäsenmaiden ohjauksessa EU:n ja Euroopan avaruusjärjestön vahva yhteistyö luo pohjan tulevaisuuden eurooppalaiselle avaruuspolitiikalle ja sen globaalille vaikuttavuudelle. Organisaatioiden onkin tärkeää aktiivisesti ja rakentavasti kehittää yhteistyötään siten, että Eurooppa voidaan nähdä ulospäin yhtenäisenä toimijana.

Suomi pitää tärkeänä, että eurooppalaisen avaruuspolitiikan keinoin rohkaistaan

teollisuutta uudistumaan säilyäkseen kansainvälisessä kilpailussa edelläkävijänä. Sekä avaruusohjelman että muiden toimenpiteiden on tärkeää edistää erityisesti pienten ja keskisuurten yritysten edellytyksiä osallistua kasvavaan kilpailuun, mikä on tärkeää avaruussektorin kilpailukyyn kehittymiselle pienillä avaruusmarkkinoilla kuten Suomessa. Suomi pitää tärkeänä, että erityisesti mahdollisuuksia julkisen sektorin referenssihankintoihin, avaruusohjelmassa tuotetun datan ja palvelujen täydentämiseen kaupallisilla palveluilla, yksityisten ja julkisten rahoituslähteiden yhdistämiseen ja uusien teknologioiden testaamiseen edistetään.

Suomi korostaa, että pitkäjänteinen tutkimus- ja kehitysrahoitus sekä innovaatioympäristön tukeminen ovat avainasemassa kilpailukykyisen avaruusalan edistämisessä. Paras avaruusosaaminen kasvaa kansainvälisissä avaruushankkeissa, joten niiden tukeminen suoraan edistää globaalia vaikuttavuutta ja laaja-alaista kilpailukykyistä avaruusosaamista, jota voidaan hyödyntää sekä yksityisellä että julkisella sektorilla.

Suomelle on tärkeää, että eurooppalainen avaruuspolitiikka edistää eri alojen kestäväää kasvua avaruusteknologian, -datan ja -palvelujen avulla. Avaruustoiminnalla on merkittävä vaikutus erityisesti vihreässä ja digitaalisessa siirtymässä. Erityisesti avaruusdatan hyödyntämistä päästöjen ja ympäristön muutosten seurannassa on syytä edelleen lisätä ja kehittää sekä varmistaa datan käytettävyys ja saatavuus.

Suomi korostaa, että avaruusdatan ja palvelujen hyödyntämistä ja merkitystä voidaan edistää erityisesti kehittämällä EU:n avaruusohjelmaa ja eurooppalaista avaruuspolitiikkaikäyttäjien tarpeiden mukaisesti. Olennaista on kehittää myös ratkaisuja, jotka edistävät avaruussektorin omaa ympäristöystävällisyyttä ja varmistavat järjestelmien kyberturvallisuuden.

Suomi painottaa myös arktisten alueiden erityistarpeita sekä avaruusjärjestelmien palvelutuotannon laadun ja saatavuuden varmistamista pohjoisilla alueilla. Avaruusratkaisuilla voidaan vastata useisiin arktisen alueen tarpeisiin esimerkiksi ilmastonmuutoksen, avaruussään, turvallisuuden ja tietoliikenneyhteyksien näkökulmasta. Suomelle on tärkeää, että arktisuus on yksi tulevaisuuden avaruuskyvykkyyksien painopisteistä.

Suomi katsoo, että Euroopan itsenäinen pääsy avaruuteen on tärkeä, eurooppalaisen avaruusstrategian sekä EU:n ja ESA:n yhteinen tavoite. Suomelle on tärkeää, että suomalaiset toimijat voivat laukaista omat satelliittinsa kustannustehokkaasti ja ilman turhia viivästyksiä. Tämän vuoksi Euroopassakin tulisi edistää piensatelliittien kustannustehokasta laukaisukykyä ja laukaisusektoria on kannustettava uudistumaan globaalin kilpailukyyn varmistamiseksi. Suomi korostaa kuitenkin, että EU:n toimien ei tule olla päällekkäisiä Euroopan avaruusjärjestön toimenpiteiden kanssa.

Pääasiallinen sisältö

Neuvoston päätelmissä käsitellään avaruuskilpailukykyä kolmesta eri näkökulmasta: 1) Miten avaruuden avulla voidaan mahdollistaa eurooppalaisen kilpailukyyn ja yhteiskunnallisten haasteiden ratkaisemista, 2) miten avaruusalan itsensä kilpailukykyä tulisi vahvistaa ja 3) miten avaruussektorin kautta voidaan edistää eurooppalaista toimintaa ja näkökulmaa globaalisti.

Neuvoston avaruustyöryhmä on käsitellyt päätelmäluonnosta kolmessa kokouksessa 1.3.2024 lähtien. Lisäksi EU-puheenjohtajavaltio Belgia, ESA:n ministeritaason neuvoston puheenjohtajavaltio Saksa, ESA:n toimeenpaneva elin ja komissio pitivät neljän osapuolen kesken epävirallisia kokouksia valmistellakseen tekstiä.

Päätelmissä korostetaan yritysten näkökulmasta avaruuspalveluiden ja –ratkaisujen yhä integroituneempaa roolia kaksoissiirtymän haasteisiin vastaamisessa, huipputieteen ja teknologisen huippuosaamisen merkitystä, avaruuden ja muiden sektorien yhteistoimintaa sekä avaruustoiminnan kaupallistumista ja kasvavaa potentiaalia Euroopan kilpailukyvyllä ja turvallisuuden takaamiselle. Päätelmissä korostetaan myös erikokoisten yritysten ja uusien toimijoiden merkitystä ja sitä, että ne kokevat Euroopan mielekkäänä sijoituspaikkana.

Päätelmissä korostetaan erityisesti avaruusdatan saatavuutta, julkisten hankintojen avoimuutta ja mahdollistavuutta sekä julkisten ja yksityisten investointien sekä osaamisen roolia eurooppalaisen avaruustoiminnan kilpailukyyn edistämiseksi.

Lisäksi päätelmissä korostetaan EU:n mahdollisuutta ottaa yhdessä ESA:n ja strategisten ja luotettavien kumppanimaiden kanssa edelläkävijäroolia globaalien sääntöjen ja standardien luomisessa ja edistämässä. Tällaisen toiminnan kautta voidaan samalla avata myös markkinoita eurooppalaisille ratkaisuille.

Päätelmien pohjalta käytävään keskusteluun EU-puheenjohtajavaltio Belgia ja ESA:n puheenjohtajavaltio Saksa ovat valmistelleet seuraavat ohjaavat kysymykset:

- Mitkä ovat seuraavat vaiheet ja konkreettiset toimet, joita tarvitaan Euroopan avaruusalan huippuosaamisen ja kilpailukyyn parantamiseksi?
- Mikä olisi paras tapa tukea menestyvää eurooppalaista avarusteollisuutta yhä kilpailukykyisemmässä ja monipuolisemmässä kansainvälisessä markkinaympäristössä?
- Miten avaruuspohjaisten palvelujen ja ratkaisujen lisäarvoa voitaisiin lisätä mahdollisimman paljon muiden alojen kuin avaruusalan kilpailukyyn parantamiseksi?

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

Art.189 SEUT

Kansallinen valmistelu

Tutkimus- ja innovaatiojaosto (EU-20), 7.5.2024
EU-ministerivaliokunta, 17.5.2024

Eduskuntakäsittely

Suuri valiokunta, 17.5.2024

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

Ei lainsäädännöllisiä vaikutuksia.

Taloudelliset vaikutukset

Ei taloudellisia vaikutuksia.

Asiakirjat

ST 9318/24 (Puheenjohtajan taustapaperi neuvoston päätelmistä)
ST 9344/24 ADD 1 (Puheenjohtajan taustapaperi EU:n ja ESA:n yhteisestä avaruusneuvostosta)

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Jonna Lehtinen, TEM, jonna.lehtinen(at)gov.fi, 0505627355
Tero Vihavainen, TEM, tero.vihavainen(at)gov.fi, 0408240982

VAHVA-tunnus

EU/131/2024

Työ- ja elinkeinoministeriö

Perusmuistio

EU/131/2024-TEM-3

Lehtinen Jonna

10.5.2024

Kilpailukykyneuvosto 23.5.2024; Poliittikkakeskustelu aiheesta EU:n avaruuslainsäädäntö: unionin avaruustoiminnan turvallisuus, häiriönsietokyky ja kestävyys

Kokous

Eduskuntatunnus

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Kilpailukykyneuvoston kokouksessa 23.5.2024 käydään poliittikkakeskustelu aiheesta "EU:n avaruuslainsäädäntö: unionin avaruustoiminnan turvallisuus, häiriönsietokyky ja kestävyys". Keskustelu ei ole julkinen.

Suomen kanta

Suomi pitää tärkeänä avaruusturvallisuuteen ja kestäväan avaruustoimintaan tähtääviä tavoitteita ja toimenpiteitä, mutta suhtautuu varauksellisesti aloitteeseen, jossa toteuttamismuotona olisi jäsenmaiden lainsäädännön lähentämiseen tai yhdenmukaistamiseen tähtäävä EU-lainsäädäntö. (UTP 27/2023 vp)

Suomi pitää tärkeänä, että edistettäessä avaruussektorin kasvua ja kehittymistä huomioidaan myös se, että lisääntyvä avaruustoiminta lisää avaruusromun määrää kiertoradoilla ja törmäysriskejä. Avaruusalan murros tuo uusia ja useampia avaruustoiminnan harjoittajia ja avaruusvaltioita sekä uusia teknologisia mahdollisuuksia. Tämä on haaste nykyiselle kansainväliselle sääntelylle, joka YK:n sopimusten lisäksi käsittää useita YK:n tai muun kansainvälisen yhteistyön puitteissa laadittuja periaatteita ja ohjeistuksia. (E 47/2022 vp)

Suomi tukee sääntöpohjaista kansainvälistä yhteistyötä ja kansainvälisen oikeuden kunnioittamista. Suomi pitää olennaisena, että myös avaruusliikenteen hallintaa edistetään kansainvälisen yhteistyön kautta. (E131/2021 vp)

Suomi katsoo, että osoittaakseen johtavaa asemaansa kansainvälisesti EU:n tulee aktiivisesti edistää yhteisten sääntöjen laatimista, kehittämistä ja noudattamista kansainvälisessä yhteistyössä. On tärkeää, että EU, Euroopan avaruusjärjestö ja niiden jäsenmaat yhdessä edistävät yhteisten eurooppalaista tavoitteiden määrittelyä. (E131/2021 vp)

Suomi katsoo, että toimenpiteitä kaikilla tasoilla – poliittisella, lainsäädännön ja teknisellä tasolla – tarvitaan avaruusliikenteen hallintaa kehitettäessä. (E131/2021 vp)

Suomi pitää tärkeänä, että eurooppalaisia avaruuden tilannekuvakyvykkyksiä sekä avaruusliikenteen hallintaa kehitetään ja ylläpidetään jäsenvaltioiden, EU:n ja ESA:n yhteistyössä. (E131/2021 vp)

Suomi korostaa, että johdonmukainen ja yhteinen eurooppalainen avaruuspolitiikka tukee avaruusalan eri toimijoiden välistä järjestelmällistä yhteistyötä alan eurooppalaisen kilpailukyvyn vahvistamiseksi globaalissa toimintaympäristössä. (E131/2021 vp)

Suomi pitää tärkeänä, että eurooppalaisen avaruuspolitiikan keinoin rohkaistaan teollisuutta uudistumaan säilyäkseen kansainvälisessä kilpailussa edelläkävijänä. (E131/2021 vp)

Avaruuden toimintaympäristö mukaan lukien sen kyberulottuvuus, on yhä tärkeämpi turvallisuustoimijoiden lisäksi myös maanpuolustukselle. Suomi kannattaa avaruuspohjaisten palveluiden saatavuuden varmistamista, avaruustoiminnan turvallisuutta ja avaruuden tilannetietoisuutta parantavia toimia. (UTP 27/2023 vp)

Avaruusohjelman infrastruktuurin suojaaminen on tärkeää. Esimerkiksi maa-asemien turvallisuuden parantamiseen liittyvät toimet ovat kannatettavia. Samoin datan siirron turvaaminen maa-asemilta kansallisiin yhteyspisteisiin ja loppukäyttäjille on huomioitava. Fyysisen turvallisuuden ja tietoturvallisuuden lisäksi riittävän satelliittidatan vastaanottokyvyn varmistaminen on yhä tärkeämpää tulevaisuudessa. (UTP 27/2023 vp)

EU:n omavaraisuutta avaruuteen liittyen tulee kehittää muun muassa edistämällä autonomista pääsyä avaruuteen, varmistamalla kriittisten komponenttien saatavuus ja parantamalla järjestelmien suojausta. (UTP 27/2023 vp)

Suomen kannalta on oleellista, että turvallisuutta ja puolustusta tukevan strategian toteuttamiseen tähtäävät toimet edistävät pienten ja keskisuurten yritysten pääsyä osaksi eurooppalaisia puolustus-, turvallisuus ja avaruusalan tuotantoketjuja. On myös tärkeää, että teknologian vientiä EU:n ulkopuolelle valvotaan ja tehdään EU:n intressien mukaisesti. (UTP 27/2023 vp)

Pääasiallinen sisältö

Euroopan komission prioriteetteihin vuodelle 2024 sisältyy aloite EU:n avaruuslaista (EU Space Law). Ehdotuksessa esitettäisiin kolmessa pilarissa yhteisiä

EU:n sääntöjä avaruustoiminnan turvallisuudesta, häiriönsietokyvystä ja kestävydestä, ja sen oikeusperustana olisi työryhmätasolla saatujen ennakkotietojen mukaan Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 114 ja 191 artiklat.

Turvallisuutta koskevassa pilarissa puututtaisiin erityisesti törmäysriskeihin (törmäyksen välttäminen, avaruusalusten ohjattavuus, asemointi kiertoradalla) ja avaruusromun syntymiseen (eli avaruusromun vähentämissuunnitelmiin) liittyviä riskejä sekä kantorakettien että satelliittien osalta.

Häiriönsietokykyä koskevassa pilarissa asetettaisiin riskinarviointi ja turvallisuusriskiskenaariot EU:n avarusteollisuuden ytimeen ja parannettaisiin suojelun tasoa johdonmukaisella tavalla kaikilla avaruusinfrastruktuurin osa-alueilla (maanpinta, avaruus, yhteydet).

Kestävyyttä koskevassa pilarissa luotaisiin perusta yhteisille säännöille avaruustoiminnan ympäristöjalanjäljen laskemiseksi, jotta tätä jalanjälkeä voidaan pienentää pitkällä aikavälillä.

Puheenjohtajan laatimat kysymykset keskusteluun:

1.Miten voidaan parhaiten varmistaa, että EU:n avaruuslainsäädäntö vahvistaa EU:n avarusteollisuuden kilpailukykyä?

2.Miten voidaan parhaiten hyödyntää EU:n avaruuslainsäädäntöä avaruusjärjestelmien häiriönsietokyvyn vahvistamiseksi?

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

Art. 189 SEUT

Kansallinen valmistelu

Tutkimus- ja innovaatiojaosto (EU-20), 7.5.2024
EU-ministerivaliokunta, 17.5.2024

Eduskuntakäsittely

Suuri valiokunta, 17.5.2024

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

Ei lainsäädännöllisiä vaikutuksia.

Taloudelliset vaikutukset

Ei taloudellisia vaikutuksia.

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

EU:n turvallisuuden ja puolustuksen avaruusstrategiaa käsittelevässä E-kirjeessä (UTP 27/2023 vp) esitettyä kantaa tarkentaa työ- ja elinkeinoministeriössä valmisteltu non-paper, joka lähetettiin komissiolle ja muille EU-jäsenmaille 1.2.2024. Globaalilla avaruusosalalla on kilpailukyvyn kannalta kriittistä ettei mahdollinen uusi sääntely vaikeuta ja heikennä EU:n toimijoiden asemaa suhteessa muihin. On myös tärkeää, ettei EU-sääntely heikennä jäsenvaltioiden mahdollisuuksia toteuttaa kansainvälisoikeudellisia oikeuksiaan ja velvoitteitaan eikä kavenna näihin liittyvää toimivaltaa. Tämä on olennaista paitsi kansainvälisoikeudellisesti myös turvallisuuspoliittisesti, ja linkittyy non-paperissa esitettyihin oikeusperustaan liittyviin kysymyksiin (Art. 189 Sopimus Euroopan unionin toiminnasta, SEUT). Non-paperissa alleviivataan kansainvälisen oikeuden ja YK:n avaruussopimusten merkitystä sekä globaalilla tasolla hyväksytyjen ohjeiden ja suositusten roolia avaruusturvallisuuden ja kestävyuden varmistamiseksi yhdenmukaisella tavalla.

Asiakirjat

ST9370/24 (Puheenjohtajan taustapaperi)

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Jonna Lehtinen, TEM, jonna.lehtinen(at)gov.fi, 0505627355
Heidi Pennanen, TEM, heidi.pennanen(at)gov.fi, 0504330736

VAHVA-tunnus

EU/131/2024

Opetus- ja kulttuuriministeriö

Perusmuistio

EU/406/2024-OKM-9

Kauppinen Petteri

8.5.2024

Kilpailukykyneuvosto 23.5.2024; Neuvoston EuroHPC-asetuksen muuttaminen

Kokous

Kilpailukykyneuvosto 23.5.2024 (Tutkimus ja innovaatiot)

Eduskuntatunnus

U 18/2024 vp

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Kilpailukykyneuvoston kokouksessa 23.5.2024 hyväksytään neuvoston yleisnäkemykskomission ehdotuksesta neuvoston EuroHPC-asetuksen muuttamisesta.

Asetuksen muuttamisesta on päästy yhteisymmärrykseen jäsenmaiden kesken työryhmätasolla.

Suomen kanta

Suomi voi hyväksyä ehdotuksen neuvoston EuroHPC-asetuksen muuttamisesta puheenjohtajan ehdotuksen mukaisesti. Kannat ovat U-kirjelmästä U 18/2024 vp.

Valtioneuvosto pitää ehdotusta EuroHPC-asetuksen muuttamiseksi kannatettavana.

Valtioneuvosto katsoo, että Horisontti Eurooppa- ja Digitaalinen Eurooppa- ohjelmien TKI-kumppanuudet, kuten EuroHPC, ovat tärkeässä roolissa eurooppalaisen tutkimus- ja innovaatioyhteistyön kehittämisessä.

Valtioneuvosto pitää tärkeänä tekoälytutkimuksen tukemista suurteholaskennan avulla. EuroHPC-yhteistyön avulla voidaan merkittävästi vahvistaa Euroopan kilpailukykyä tekoälyyn ja tieteelliseen laskentaan liittyvässä ja sitä hyödyntävässä tutkimus- ja innovaatio-toiminnassa.

Valtioneuvosto pitää tärkeänä, että EuroHPC-yhteisyrityksen tekoälypainotteisia

supertietokoneita voidaan hyödyntää laaja-alaisesti myös muussa kuin tekoälyyn liittyvässä tutkimus- ja innovaatiotoiminnassa. EuroHPC-supertietokoneiden tulee olla niin julkisten kuin yksityisten organisaatioiden käytettävissä.

Valtioneuvosto kannattaa sitä, että uusien supertietokoneiden valintakriteereissä, mukaan lukien sijoituspaikan valinta, otetaan huomioon energiatehokkuus ja ympäristöystävällisyys.

Valtioneuvosto korostaa osaamisen ja osaajien lisäämisen merkitystä tekoälyn kehittämisessä.

Valtioneuvosto katsoo, että komission ehdotuksen tulee mahdollistaa EuroHPC LUMI-supertietokoneen korvaaminen uudella tekoälypainotteisella EuroHPC-supertietokoneella.

Pääasiallinen sisältö

EuroHPC-asetusta ehdotetaan muutettavan seuraavasti:

Asetuksen soveltamisalaa laajennetaan siten, että yhteisyrityksen tavoitteisiin lisätään uusi tavoite: kehittää ja ylläpitää tekoälytehtaita, joilla tuetaan tekoälyekosysteemin kehittämistä unionissa. Tällä tavoitteella pyritään ottamaan huomioon muun muassa laajojen tekoälymallien kehittämiseen, kouluttamiseen ja käyttöön tarvittavan suurteholaskennan erityisnäkökohdat. Tällä vastattaisiin tekoälytutkimuksen merkittävään kehitykseen sen jälkeen, kun EuroHPC-asetus tuli voimaan vuonna 2021.

EuroHPC –asetuksen artiklan 2 (Määritelmät) ehdotetaan uusi alakohta 3b, jossa annetaan tekoälyn kehittämiseen tarkoitetun supertietokoneen määritelmä ja saman artiklan alakohdassa 3c tekoälytehtaan määritelmä. Lisäksi artiklan 2 alakohta 9 muutetaan sisällyttämällä tekoälyn kehittämiseen tarkoitetut supertietokoneet EuroHPC-supertietokoneiden määritelmään.

Asetuksen artiklan 3 (Tehtävä ja tavoitteet) kohdan 2 uudessa alakohdassa h esitetään yhteisyrityksen uusi tavoite kehittää ja ylläpitää tekoälytehtaita, joilla tuetaan tekoälyekosysteemin kehittämistä unionissa.

Asetuksen artiklan 4 (Toiminnan päälinjat) kohtaan 1 lisätään uusi alakohta h, jossa määritellään yhteisyrityksen toiminnan uudeksi päälinjaksi tekoälykehityksen tukeminen. Tältä osin myös muutetaan artiklan 9 (Isäntälaitos) kohdan 5 alakohtaa g, artiklan 10 (Vastaanottosopimus) kohdan 2 alakohtaa 1, artiklan 16 (EuroHPC -supertietokoneiden käyttö) kohtaa 1 ja artiklan 17 (EuroHPC-supertietokoneiden unionille kuuluvien käyttöaikojen jakaminen) kohtaa 1.

Uusi artikla 12 a (Tekoälyn kehittämiseen tarkoitettujen supertietokoneiden hankinta ja omistus) sisältää säännökset, jotka koskevat tekoälyn kehittämiseen tarkoitettujen supertietokoneiden hankintaa ja omistusta yhteisyrityksessä. Asetuksen artiklan 16 (EuroHPC-supertietokoneiden käyttö) kohdassa 1b ja kohdassa 2b säädetään supertietokoneiden käytöstä ja käyttöehdoista.

Asetuksen artiklaa 15 (Supertietokoneiden päivittäminen) mukautetaan, jotta nykyisten EuroHPC-supertietokoneiden päivittäminen olisi joustavampaa niiden tekoälyvalmiuksien parantamiseksi. Alkuperäisen EuroHPC-asetuksen 15 artiklan tarkoituksena oli mahdollistaa supertietokoneiden ajoissa tapahtuva päivittäminen niiden tehokkuuden

parantamiseksi tai käyttöiän pidentämiseksi. On kuitenkin käynyt ilmi, että tällainen raja-
 jaus ei mahdollista nykyisten EuroHPC-supertietokoneiden tarkoituksenmukaista hyö-
 dyntämistä. Koska EuroHPC-supertietokoneet eivät ole saavuttaneet käyttöikänsä lop-
 pua, on tarkoituksenmukaista parantaa nykyisten EuroHPC-supertietokoneiden päivitys-
 mahdollisuuksia.

Neuvoston valmistelussa komission ehdotukseen on tehty seuraavia tarkennuksia:
 Supertietokoneiden käyttö mahdollistetaan tasapuolisesti ja laajasti julkisille sekä yksityi-
 sille käyttäjille, mukaan lukien pk- ja startup-yritykset (artikla 4). EuroHPC-yhteisyrityk-
 sen hallintoneuvosto määrittelee tekoälypainotteisten supertietokoneiden EU-osuuden
 käyttöpolitiikan sekä pk- ja startup-yritysten käyttöehdot (artikla 16). Tekoälypainotteisen
 supertietokoneen omistajuus voidaan siirtää isäntälaitokselle aikaisintaan 5 vuoden jäl-
 keen komission ehdottaman 4 vuoden sijaan (artikla 12a). EU:n rahoitusosuus supertie-
 tokoneiden hankinta- ja käyttökustannuksista on 50 % ja käyttökustannuksiin on tarken-
 nettu kuuluvan tekoälypainotteisten supertietokoneisiin liittyvät palvelut (artikla 12a). Su-
 pertietokoneita käytetään ensisijaisesti tekoälymallien ja sovellusten kehittämiseen Eu-
 roopan unionissa (artikla 16).

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

SEUT 187 artikla ja 188 artiklan ensimmäinen kohta.

Käsittely Euroopan parlamentissa

Euroopan parlamentissa käsittelystä vastaa teollisuus-, tutkimus- ja energiavaliokunta
 (ITRE). Asian esittelijänä on Maria da Graça Carvalho (PT, EPP).

Euroopan parlamentti on antanut lausuntonsa 24.4.2024. Parlamentin lausunnossa eh-
 dotetaan monia samantyyppisiä muutosehdotuksia kuin neuvoston työryhmävalmiste-
 lussa on tehty komission ehdotukseen. Parlamentti esittää energiatehokkuuden ja ym-
 päristöystävällisyyden lisäämistä uusien tekoälypainotteisten supertietokoneiden sijainti-
 paikan valintakriteeriksi.

Kansallinen valmistelu

Tutkimus- ja innovaatiojoasto (EU 20), 7.5.2024

EU-ministerivaliokunta, 17.5.2024

Eduskuntakäsittely

Suuri valiokunta, 17.5.2024

U-kirjelmä U 18/2024 vp
 Talousvaliokunnan lausunto (TaVL 12/2024 vp)
 Tulevaisuusvaliokunta, asian käsittely 8.5.2024

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

Ei suoria vaikutuksia kansalliseen lainsäädäntöön

Taloudelliset vaikutukset

Ei suoria taloudellisia vaikutuksia

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

Komission ehdotus mahdollistaa Suomeen sijoitetun EuroHPC LUMI -supertietokoneen korvaamisen uudella entistä tehokkaammalla tekoälyyn soveltuvalla EuroHPC-supertietokoneella. Talouspoliittisessa ministerivaliokunnassa on linjattu, että Suomen rahoitusosuus uuden EuroHPC-supertietokoneen rahoituksesta on enintään 250 milj. euroa ja se katetaan T&K-rahoituslain mukaisesta valtion T&K-rahoituksesta.

Suomen ehdotusta energiatehokkuuden ja ympäristöystävällisyyden korostamisesta tai sen lisäämisestä uusien supertietokoneiden sijaintipaikan valintakriteeriksi ei saanut riittävää kannatusta, sillä Euroopan komissio ja muutama jäsenmaa vastusti näitä ehdotuksia.

Asiakirjat

Komission ehdotus (5836/1/24 REV 1)
Puheenjohtajan kompromissiehdotus (9331/24, 2.5.2024)

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Petteri Kauppinen OKM, petteri.kauppinen@gov.fi, puh. 0295330147

Timo Haapalehto TEM, timo.haapalehto@gov.fi, puh. 0295047218

VAHVA-tunnus

EU/406/2024

Opetus- ja kulttuuriministeriö

Perusmuistio

EU/79/2024-OKM-11

Vihko Saara

8.5.2024

Neuvoston päätelmät Horisontti 2020 jälkiarvioinnista

Kokous

Kilpailukykyneuvosto 23.5.2024

Eduskuntatunnus

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Kilpailukykyneuvoston kokouksessa 23.5.2024 hyväksytään neuvoston päätelmät koskien Horisontti 2020 -puiteohjelman 29.1.2024 julkaistua jälkiarviointia.

Päätelmistä on päästy jäsenmaiden kesken yhteisymmärrykseen työryhmätasolla.

Suomen kanta

Suomi voi hyväksyä neuvoston päätelmät puheenjohtajan esittämässä muodossa.

Suomen lähtökohtana on, että EU:n kilpailuun perustuvien rahoitusohjelmien, kuten tutkimuksen ja innovoinnin puiteohjelman, tulee jatkossakin perustua korkeaan toiminnan laatuun, ei kiintiöihin tai aluekriteereihin. Rahoituksen tavoitteena tulee olla strategisen kilpailukyvyyn ja osaamisen edistäminen julkisten ja yksityisten toimijoiden yhteistyöllä. (E 58/2023 vp)

Suomi pitää tärkeänä sitä, että Euroopassa pyritään edistämään keinoja pitää lahjakkaat eurooppalaiset tutkijat Euroopassa ja tehdä Euroopasta houkutteleva kohde ulkomaa-laisten osaajien sijoittumiseen. (E 36/2023 vp)

Suomi katsoo, että eurooppalaista tutkimusaluetta (ERA) tulee kehittää siten, että se vahvistaa kestävästä kasvusta, työllisyydestä ja yhteiskunnallista kehitystä. Euroopan kilpailukyvyyn kannalta on tärkeää, että Eurooppa olisi houkutteleva paikka tutkimus- ja innovaatiotoiminnalle siten, että se tarjoaa hyvät toimintaedellytykset sekä julkisille että yksityisille toimijoille. (E 109/2021 vp)

Euroopan tutkimusalueen kehittymisen kannalta on tärkeää, että kaikki jäsenmaat investoivat myös eurooppalaisena yhteistyönä tehtäviin tutkimus- ja innovaatiotoimiin. Muun muassa julkisen ja yksityisen sektorin kumppanuuksilla voidaan tehostaa tutkimus- ja innovointiresurssien käyttöä. Samoin Suomi pitää hyvänä, että heikomman t&k-intensiteetin maita kannustetaan lisäämään t&k-panostuksiaan, jotta maiden välisiä eroja voidaan kuroa umpeen. (E 149/2020 vp)

Pääasiallinen sisältö

Tausta

Horisontti 2020 oli EU:n kahdeksas tutkimus - ja innovaatorahoitusohjelma, jonka budjetti oli noin 80 miljardia euroa vuosina 2014-2020. Horisontti 2020 -puiteohjelman tavoitteena oli edistää talouskasvua, luoda työpaikkoja, edistää tutkimus- ja innovaatioyhteistyötä, tukea huipputason tiedettä ja teollista johtajuutta sekä vastata Euroopan yhteiskunnallisiin haasteisiin.

Komission 29.1.2024 julkaisema jälkiarviointi perustui laajaan evidenssipohjaan, ja siinä haastateltiin yli 1000 hankkeen edunsaajia, kansallisia viranomaisia ja toimeenpanoelimiä sekä kartoitettiin sekä onnistuneita että epäonnistuneita osallistujia, yhdistettiin laajoja määrällisiä ja laadullisia analyyseja ja hyödynnettiin laajaa avointa julkista kuulemistä.

Suomeen tuli Horisontti 2020 -rahoitusta ohjelmakaudella yhteensä 1,54 miljardia euroa. Tämä luku vastaa 2,2 % EU-maille jaetusta Horisontti 2020-rahoituksesta. Osuus on selvästi suurempi kuin Suomen suhteellinen maksuosuus EU-budjettiin (1,65 %). Haetun rahoituksen määrällä mitattuna Suomen onnistumisprosentti Horisontti 2020 -rahoitushauissa oli 10,8 %, kaikkien EU-maiden keskiarvon ollessa 13,7 %.

Neuvoston päätelmät Horisontti 2020 -puiteohjelman jälkiarvioinnista

Neuvoston päätelmät on jaettu yhdeksän alaotsikon alle.

I Peruseriaatteet:

Neuvosto painottaa päätelmissään puiteohjelman olevan keskeinen väline EU:n tiede- ja teknologiaosaamisohjelman vahvistamisessa sekä EU:n politiikkatavoitteiden muotoilussa ja toimeenpanossa. Neuvosto myös nostaa esiin jälkiarvioinnin viestin siitä, että puiteohjelman riittävä ja vakaa budjetti toimeenpanovaiheessa on keskeinen tekijä puiteohjelman tavoitteisiin pääsemisessä ja unionin kilpailukykyyn vahvistamisessa. Päätelmissä ei kuitenkaan oteta kantaa EU:n tulevan monivuotisen rahoituskehityksen valmisteluun. Neuvosto painottaa kansallisten panostusten tärkeyttä näihin tavoitteisiin pääsemisessä ja nostetaan esiin, että jäsenmaat ovat vielä kaukana EU-tasolla asetetusta 3 %:n BKT-osuustavoitteesta T&K-menoihin.

II Tieteellinen vaikuttavuus:

Neuvosto pitää myönteisenä Horisontti 2020 -puiteohjelman merkittävää tieteellistä vaikuttavuutta, joka edistää Euroopan unionin asemaa globaalina tieteellisenä edelläkävijänä. Päätelmissä myös huomioidaan, että Horisontti 2020 kattoi koko tutkimus- ja innovaatioarvoketjun ja kehoitetaan komissiota myös jatkossa pyrkimään tasapainoon perustutkimukseen ja innovaatiotoimintaan suunnattujen rahoitusten osalta. Neuvosto myös painottaa laajan tietopohjan tärkeyttä, jolla varmistetaan t&k-tulosten monipuolisuus pitkällä aikavälillä ja siten vahvistetaan kykyä ennakoimattomiin kriiseihin vastaamisessa.

III Yhteiskunnallinen vaikuttavuus:

Neuvoston päätelmissä pidetään myönteisenä sitä, että Horisontti 2020 -puiteohjelmasta tehdyn väliarvioinnin jälkeen ohjelmaa kehitettiin strategisempaan ja monitieteisempään suuntaan. Tarkoituksena oli vahvistaa sellaisia T&K-toimia, joilla on potentiaalia mullistaa sosiaalisia, taloudellisia tai ympäristöjärjestelmiä ja siten lisätä Euroopan unionin resilienssiä. Neuvosto pahoittelee humanististen ja yhteiskunnallisen alojen osallistamisen epätasaisuutta ja painottaa sosiaalisen näkökulman huomioimista tutkimustoiminnassa ja teknologisessä kehittämisessä.

IV Taloudellinen vaikuttavuus:

Neuvosto huomioi jälkiarvioinnin havainnot puiteohjelman laajemmasta taloudellisesta vaikuttavuudesta muun muassa yksityisten T&K-investointien vivuttamisessa ja osallistuvien yritysten tuottavuuden kasvussa. Päätelmissä myös huomioidaan, että jälkiarvioinnin mukaan jokainen Horisontti 2020 -puiteohjelmaan käytetty euro tulee tuottamaan viiden euron edestä hyötyjä EU-kansalaisille vuoteen 2040 mennessä.

Neuvosto myös toteaa jäsenmaiden ja komission tarpeen tukea kaiken tyyppistä innovaatiotoimintaa ja entisestään tiivistää synergioita innovaatioinstrumenttien ja -ohjelmien välillä. Päätelmissä pidetään positiivisena sitä, että Horisontti 2020 -puiteohjelma houkutteli entistä enemmän uusia osallistujia eri sektoreilta, tieteenaloilta ja maista ja peräänkuulutetaan komissiota myös jatkossa mahdollistamaan uusien osallistujien pääsy puiteohjelmien piiriin.

V Synergiat:

Neuvosto huomioi, että puiteohjelman ja muiden EU-rahoitusohjelmien välisten synergioiden parantamisessa on tapahtunut edistystä ja suosittaa entistä parempien polkujen luomista puiteohjelman sisällä, eri alakohtaisten EU-ohjelmien kesken ja niiden ja kansallisten rahoitusohjelmien välille. Päätelmissä suositetaan jäsenmaita ja komissiota luomaan yhteisen vision EU-tason, kansallisten ja alueellisten tutkimus- ja innovaatorahoitusinstrumenttien yhteentoimivuudesta ja rohkaistaan niitä parantamaan näistä instrumenteista vastaavien viranomaisten yhteistyötä, mukaan lukien koheesiorahoitusinstrumentit.

VI Eurooppalaisen tutkimusalueen (ERA) edistäminen:

Päätelmissä kehoitetaan komissiota ja jäsenmaita paremmin yhteen sovittamaan puiteohjelmaa ja eurooppalaisen tutkimusalueen politiikkakehikkoa. Neuvosto pitää positiivisena, että Horisontti 2020 -puiteohjelmassa edistyi naisten osallistamisen osalta, mutta pyytää komissiota edelleen analysoimaan syytä epätasapainolle, joka sukupuolten osallistumisten välillä edelleen vallitsee ja tutkia vahvempia keinoja, joilla naispuolisten tutkijoiden, arvioitsijoiden, yrittäjien ja innovaattoreiden osallistumista voitaisiin tukea.

Neuvosto myös pitää avoimen tieteen periaatteiden edeltämisen osalta tapahtunutta edistystä tervetulleena ja pyytää komissiota vahvistamaan kansainvälistä yhteistyötä EU:n periaatteiden mukaisesti ja strateginen autonomia ja muuttuva geopoliittinen ympäristö huomioiden.

VII Osallistumisen laajentaminen:

Neuvosto muistuttaa, että kestävä osallistumisen laajentaminen edellyttää jatkuvia kansallisia investointeja ja kohdennettuja uudistuksia kansallisiin T&I-järjestelmiin. Päätelmissä myös kehoitetaan komissiota arvioimaan tämänhetkisten osaamisen laajentamisen instrumenttien vaikuttavuuden ja tehokkuuden ja esittämään niille tehokkaampia vaihtoehtoja.

VIII Toimeenpano:

Päätelmissä kiinnitetään huomioita siihen, että monissa osissa puiteohjelmaa on hakupaine ollut niin suurta, että suurta osaa korkealaatuisiksi arvioiduista hakemuksista ei

ole voitu rahoittaa. Tämä johtaa resurssien hukkaan menemiseen hakijoiden osalta. Neuvosto pyytää komissiota jatkamaan sellaisten ratkaisujen kehittämistä, joilla tähän ongelmaan voitaisiin puuttua. Päätelmissä myös huomioidaan kansallisten yhteyshenkilöiden tärkeys hakijoiden tukemisessa ja kehoitetaan jäsenmaita ja komissiota vahvistamaan yhteyshenkilöiden roolia jatkossa.

IX Monitorointi:

Neuvosto pitää tervetulleena Horisontti 2020 -puiteohjelman tulosten ja vaikuttavuuden arviointia, mutta pitää sen laajuutta liian kapeana erityisesti läpileikkaavien teemojen, kuten yhteiskunnallisten ja humanististen alojen osallistumisen, osalta. Neuvosto rohkaisee komissiota jatkamaan pitkän aikavälin vaikutustenarviointia, parantamaan datankeräystä ja sen laatua kattamaan koko puiteohjelman ja kehittämään innovatiivisia metodeja, olennaisia indikaattoreita ja realistisia tavoitteita monitoroinnin parantamiseksi.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

Neuvoston päätelmät hyväksytään yksimielisesti.

Kansallinen valmistelu

Tutkimus- ja innovaatiojaosto (EU-20), 7.5.2024

EU-ministerivaliokunta, 17.5.2024

Eduskuntakäsittely

Suuri valiokunta, 17.5.2024

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

Neuvoston päätelmillä ei ole vaikutusta kansalliseen lainsäädäntöön.

Taloudelliset vaikutukset

Neuvoston päätelmillä ei ole välittömiä taloudellisia vaikutuksia.

Asiakirjat

Neuvoston päätelmäluonnos (9329/24, Draft Council Conclusions on the ex-post evaluation of Horizon 2020 and future outlook, 2.5.2024); Päätelmien viimeisin käytössä oleva versio.

Komission raportti neuvostolle ja Euroopan parlamentille: EU:n tutkimuksen ja innovoinnin puiteohjelman "Horisontti 2020" jälkiarviointi (COM(2024) 49 final)

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Saara Vihko OKM, saara.vihko@gov.fi, puh. 0295330005

Petteri Kauppinen OKM, petteri.kauppinen@gov.fi, puh. 0295330147

Timo Haapalehto TEM, timo.haapalehto@gov.fi, puh. 0295047218

VAHVA-tunnus

EU/79/2024

Työ- ja elinkeinoministeriö

Perusmuistio

EU/79/2024-TEM-7

Haapalehto Timo

6.5.2024

EU; kilpailukykyneuvosto; neuvoston suositukset tutkimusturvallisuudesta

Kokous

Kilpailukykyneuvosto (tutkimus) 23.5.2024

Eduskuntatunnus

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Komissio julkaisi 24.1.2024 viisi aloitetta EU:n taloudellisen turvallisuuden vahvistamiseksi: 1) Ehdotus neuvoston suositukseksi tutkimuksen turvallisuuden parantamisesta; 2) Valkoinen kirja tukivaihtoehtoista sellaisen teknologian tutkimukseen ja kehittämiseen, jolla on kaksikäyttöpotentiaalia; 3) Valkoinen kirja vientivalvonnasta; 4) Valkoinen kirja ulospäin suuntautuvista sijoituksista; ja 5) Ehdotus uudeksi asetukseksi ulkomaisten sijoitusten seurannasta.

Kilpailukykyneuvoston kokouksessa 23.5.2024 hyväksytään neuvoston suositukset tutkimusturvallisuuden edistämiseksi.

Suosituksista on päästy jäsenmaiden kesken yhteisymmärrykseen työryhmätasolla ja mahdollisten varaumien odotetaan ratkeavan pysyvien edustajien kokouksessa (Coreper) 8.5.2024. Päätös tehdään määräenemmistöllä.

Suomen kanta

Suomi voi hyväksyä neuvoston suositukset.

Suomen kannat pohjautuvat E-kirjeeseen Komission viisi uutta aloitetta taloudellisen turvallisuuden parantamiseksi (E 6/2024 vp).

Suomi pitää hyvänä jo Horisontti Eurooppa -ohjelma-asetuksessa kansainväliseen tutkimusyhteistyöhön sovittua lähestymistapaa ”niin avointa kuin mahdollista ja niin suljettua

kuin välttämätöntä”. Suomi pitää tärkeänä, että tutkimuksen, kehityksen ja innovaatiotoiminnan turvallisuuteen liittyviin haasteisiin vastataan johdonmukaisesti kaikkialla Euroopassa ja vahvistetaan toimenpiteiden yhdenmukaisuutta. TKI-toimijoiden kykyä toimia muuttuneessa toimintaympäristössä on tärkeä lisätä ja tukea.

Pääasiallinen sisältö

Komissio julkaisi 24.1.2024 osana viiden aloitteen pakettia ehdotuksen neuvoston suosituksiksi tutkimuksen turvallisuuden parantamisesta. Suositusten tavoitteena on auttaa jäsenvaltioita sekä julkisia että yksityisiä tutkimustoimijoita puuttumaan tutkimuksen turvallisuusriskeihin. Näin varmistetaan, ettei tutkimus-, innovaatio- ja korkeakoulutoimintaa käytetä väärin EU:n ja sen jäsenvaltioiden turvallisuuteen vaikuttavalla tai epäeettisellä tavalla. Kriittiset ja kaksikäyttöteknologiat ovat tässä avainasemassa, ja osa EU:n kilpailijoista käyttää niitä poliittisten, taloudellisten ja sotilaallisten asemiensa vahvistamiseen.

Tutkimus- ja innovaatiosektori toimii lähtökohtaisesti avoimesti ja kansainvälisesti, mikä tekee siitä erityisen haavoittuvan. Siksi tarvitaan yhtenäinen lähestymistapa tutkimus- ja innovointialan tutkimuksen turvallisuuden parantamiseksi kaikkialla Euroopassa, joka perustuu akateemiseen vapauteen ja institutionaaliseen autonomiaan.

Suosituksien aluksi esitetään ”tutkimuksen turvallisuuden” määritelmä, jossa hyödynnetään kansainvälisesti käytössä olevien määritelmien pääelementtejä. Seuraavaksi kuvataan vastuullisen kansainvälistymisen periaatteita.

Varsinaisissa suosituksissa kuvataan:

- 1) mitä kansallisten viranomaisten tulisi tehdä tutkimus- ja innovaatiosektorin tukirakenteen luomiseksi ja sen ohjaamiseksi;
- 2) kansallisten rahoittajaorganisaatioiden keskeinen rooli tutkimuksen turvallisuudenlisäämisessä;
- 3) mitä korkeakoulujen ja muiden tutkimusorganisaatioiden tulisi tehdä tutkimuksen turvallisuuden edistämiseksi; ja
- 4) miten EU voi edistää tutkimuksen turvallisuutta.

Lisäksi suosituksissa esitetään, että komissio seuraa suositusten toimeenpanon edistymistä ja raportoi tästä neuvostolle joka toinen vuosi osana nykyistä kansainvälisen t&i-yhteistyön raportointia. Suosituksessa esitetään, että jäsenmaat ryhtyvät suosituksen mukaisiin toimiin mahdollisimman pian ja informoivat komissiota kansallista lähestymistavoistaan, jotta komissio voi huomioida nämä raportoinnissaan neuvostolle.

Kansallinen valmistelu

Tutkimus- ja innovaatiojaosto (EU-20), 7.5.2024

EU-ministerivaliokunta, 17.5.2024

Eduskuntakäsittely

Suuri valiokunta, 17.5.2024

E-kirje Komission viisi uutta aloitetta taloudellisen turvallisuuden parantamiseksi (E/6/2024 vp)

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

Ei lainsäädännöllisiä vaikutuksia.

Taloudelliset vaikutukset

Ei taloudellisia vaikutuksia.

Asiakirjat

9327/23 (Suositukset)

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Timo Haapalehto, TEM, timo.haapalehto@gov.fi, puh. 0295047218
Petteri Kauppinen, OKM, petteri.kauppinen@gov.fi, puh. 0295330147

VAHVA-tunnus

EU/79/2024

Työ- ja elinkeinoministeriö

Perusmuistio

EU/79/2024-TEM-8

Haapalehto Timo

6.5.2024

EU; kilpailukykyneuvosto; päätelmät tietämyksen hyödyntämisestä

Kokous

Kilpailukykyneuvosto (tutkimus), 23.5.2024

Eduskuntatunnus

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Neuvoston suositus osaamisen hyödyntämistä ohjaavista periaatteista (EU 2022/2415) hyväksyttiin 2.12.2022.

Kilpailukykyneuvoston kokouksessa 23.5.2024 hyväksytään neuvoston päätelmät tietämyksen hyödyntämisen vahvistamisesta välineenä kestäväälle ja kilpailukykyiselle teollisuudelle ja avoimelle strategiselle autonomialle Euroopassa

Suomen kanta

Suomi voi hyväksyä neuvoston päätelmät.

Suomen kannat pohjautuvat E-kirjeeseen neuvoston suositukset tietämyksen hyödyntämistä ohjaavista periaatteista (E 131/2022 vp).

Suomi kannattaa toimia, joilla edistetään kaikkien toimijoiden mahdollisuuksia hyötyä tutkimustoiminnan tuloksista mahdollisimman laaja-alaisesti. Tietämyksestä tulee synnyttää yhteiskunnallista ja taloudellista arvoa siten, että eri osalueiden ja alojen välille luodaan yhteyksiä ja tietoa ja tutkimustuloksia muutetaan kestäviksi tuotteiksi ja ratkaisuiksi, jotka hyödyttävät yhteiskuntaa muun muassa taloudellisen vaurauden, ympäristöhyötyjen, hyvinvoinnin ja paremman poliittisen päätöksenteon muodossa.

Suomi pitää tärkeänä periaatetta, jonka mukaan valtion rahoittamassa tutkimus- ja innovointitoiminnassa otetaan huomioon tutkimus- ja innovointitoiminnan tuottaman aineettoman omaisuuden mahdollisimman laaja yhteiskunnallinen käyttö ja hyödyntäminen ja kaikkien ekosysteemin toimijoiden osallistuminen. Samoin eri sektorien välistä liikkuvuutta ja yhteistyötä on tärkeä edistää eri tavoin kuten myös innovaatiotoiminnan kannustimia ja niiden saatavuutta.

Pääasiallinen sisältö

Neuvosto hyväksyi 2.12.2022 suositukset osaamisen hyödyntämistä ohjaaviksi periaatteiksi (EU 2022/2415).

Viime aikaiset kriisit osoittavat, että unionin kriisinsietokykyä on nopeasti parannettava ja edistettävä EU:n avointa strategista autonomiaa. Tämä autonomia perustuu vahvasti innovointiin Euroopan teollisuudessa sekä unionin tieteellisiin ja teknisiin perustoihin tehtäviin investointeihin. Tietämyksen hyödyntämisen tehostaminen on ratkaisevan tärkeää unionin teollisen kilpailukyvyen vahvistamiseksi maailmanlaajuisesti sekä vihreän siirtymän ja yhteiskunnan digitaalisaation edistämiseksi.

Tietämyksen hyödyntämisvalmiuksien kehittämisen osalta päätelmissä korostetaan teknologiakeskusten, hautomoiden, pilotointiympäristöjen, innovaatioalustojen, ennakkoinnin ja verkostojen sekä koulutus- ja valmiuksien kehittämistapahtumien merkitystä. Komissiota kehoitetaan tarkastelemaan yhdessä jäsenvaltioiden kanssa mahdollisuuksia kannustaa tietämyksen hyödyntämiseen kansallisella, alueellisella ja paikallisella tasolla, mukaan lukien EU:n välineet. Innovaatioekosysteemejä vahvistamalla ja yhdistämällä tavoiteltaisiin jäsenvaltioiden ja alueiden tutkimus - ja innovointitoiminnan tasoerojen supistamista.

Jäsenmaita ja komissiota kehoitetaan tukemaan erilaisten välittäjäorganisaatioiden syntyä ja niiden osaamisen kehittämistä. Tutkimus- ja teknologiainfrastruktuurien rooli tietämyksen tuottajana ja levittäjinä tunnustetaan.

Päätelmissä myös korostetaan julkisten hankintojen, sisämarkkinoiden sekä sääntelyn roolia tietämyksen hyödyntämisen edistämässä. Niiden osalta kannustetaan käyttämään sääntelyn hiekkalaatikoita. Päätelmissä korostetaan osaamisen arvostamisen kulttuurin kehittämisen merkitystä. Tarvitaan ympäristö, jossa yksilöt, instituutiot ja yritykset tunnistavat, arvostavat ja tekevät aktiivista yhteistyötä tiedon muuntamisessa konkreettiseksi tuloksiksi.

Jäsenvaltioita ja komissiota kannustetaan edistämään yliopistojen, viranomaisten, teollisuuden ja kansalaisyhteiskunnan (eng. quadruple helix) yhteistyötä tutkimus - ja innovointiprosessin alkuvaiheista lähtien. Tämä vahvistaisi myös kansalaisten luottamusta tieteeseen ja innovaatioihin sekä lisäisi ymmärrystä tietämyksen hyödyntämisen merkityksestä kansalaisten arjessa. Päätelmissä muistutetaan näyttöön perustuvan päätöksenteon tärkeydestä.

Jäsenvaltioita kehoitetaan lisäämään sidosryhmien tietoisuutta tietämyksen hyödyntämisestä ja henkisen omaisuuden hallinnasta, erityisesti tutkijanuran alkuvaiheessa. Sidosryhmille tulee tarjota koulutusta, resursseja ja ohjausta yrittäjyydestä, tietämyksen ja teknologian siirrosta, aineettoman omaisuuden hallinnasta ja käytänteistä, innovatiivisista hankinnoista ja avoimesta tieteestä.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

Päätelmät hyväksytään yksimielisesti.

Kansallinen valmistelu

Tutkimus- ja innovaatiojaosto (EU-20), 7.5.2024
EU-ministerivaliokunta, 17.5.2024

Eduskuntakäsittely

Suuri valiokunta, 17.5.2024
E-kirje neuvoston suositukset tietämyksen hyödyntämistä ohjaavista periaatteista (E 131/2022 vp)

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

Ei lainsäädännöllisiä vaikutuksia.

Taloudelliset vaikutukset

Ei taloudellisia vaikutuksia.

Asiakirjat

9330/23 (Päätelmät)

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Timo Haapalehto, TEM, timo.haapalehto@gov.fi, puh. 0295047218
Petteri Kauppinen, OKM, petteri.kauppinen@gov.fi, puh. 0295330147

VAHVA-tunnus

EU/79/2024

Työ- ja elinkeinoministeriö

Perusmuistio

EU/79/2024-TEM-9

Haapalehto Timo

6.5.2024

EU; kilpailukykyneuvosto; Politikakeskustelu aiheesta ”Edistyneiden materiaalien tutkimus ja innovaatiot”

Kokous

Kilpailukykyneuvosto (tutkimus) 23.5.2024

Eduskuntatunnus

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Kilpailukykyneuvoston kokouksessa 23.5.2024 käydään politikakeskustelu aiheesta ”Edistyneitä materiaaleja koskeva tutkimus- ja innovaatiotoiminta”.

Suomen kanta

Suomen kannat perustuvat E-kirjeeseen ”Suomen avaintavoitteet EU:n strategiseen agendaan ja tulevan komission ohjelmaan vaikuttamiseksi” (E 58/2023 vp).

Suomi korostaa, että osana sisämarkkinoiden ja teollisuuspolitiikan vahvistamista on välttämätöntä tehostaa resurssitehokkuutta, kiertotalouden toimivuutta ja hiilineutraalien materiaalien kehittämistä.

Suomen näkemyksen mukaan seuraavalla rahoituskehyskaudella varoja tulisi suunnata entistä enemmän tutkimusta, innovaatioita ja osaamista sekä digitalisaatiota ja puhdasta siirtymää edistäviin toimiin.

Pääasiallinen sisältö

Komissio julkaisi 27.2.2024 tiedonannon, jossa ehdotetaan kokonaisvaltaista strategiaa edistämään EU:n teollista johtajuutta edistyneissä materiaaleissa (Advanced Materials for Industrial Leadership). Tiedonannossa esitetään konkreettisia toimia, joiden avulla voidaan yhdenmukaistaa tutkimuksen ja innovoinnin painopisteet ja investoinnit EU:ssa ja varmistaa Euroopan johtajuus tällä keskeisellä teknologialla. Komissio ehdottaa alustaviksi edistyneiden materiaalien t&i-prioriteeteiksi energiaa, liikkuvuutta, rakentamista ja elektroniikkaa.

Viime vuosikymmenen innovaatioiden kuten tekoälyn avulla tutkijat voivat luoda uusia, tarkoituksellisesti rakennettuja materiaaleja, jotka ovat vahvasti luontaisia materiaaleja parempia. Edistyneet materiaalit alkavat muuttaa elämän kaikkia osa-alueita mahdollistaen täysin uusien tuotteiden ja laitteiden keksimisen. Ne ovat välttämättömiä monilla eri aloilla, kuten avaruudessa, puolustuksessa, maatalouselintarvikkeissa ja terveydenhuollossa. Seuraavien kahdenkymmenen vuoden aikana edistyneitä materiaaleja koskevassa tutkimuksessa ja innovaatiotoiminnassa tullaan todennäköisesti ottamaan valtava harppaus eteenpäin Euroopassa.

Edistyneet materiaalit ovat unionin taloudellisen turvallisuuden kannalta kriittisten teknologia-alueiden luettelossa, ja ne ovat keskeisiä unionin kilpailukyvyn sekä vihreän ja digitaalisen siirtymän kannalta. Ne edistävät Net-zero-teollisuusaloitteessa säädettyjen uusien puhtaan energian teknologioiden innovaatioita ja voivat korvata tiettyjä kriittisiä raaka-aineita ja siten edistää kriittisiä raaka-aineita ja puolijohdeiden valmistusta koskevia tavoitteita. Näin ollen poliittiset toimet, joilla parannetaan Euroopan teknologista perustaa kehittyneiden materiaalien osalta, ovat ratkaisevan tärkeitä EU:n kriisinsietokyvyn, kilpailukyvyn ja avoimen strategisen autonomian kannalta. Siten ne edistävät Eurooppa-neuvoston huhtikuussa 2024 pyytämää eurooppalaista kilpailukykysovimusta.

Edistyneitä materiaaleja koskeva tutkimus ja innovointi on monimutkainen aihe, joka kattaa monia eri aloja ja sovelluksia. Digitaalisen teknologian kehittyminen kuten data-infrastruktuurit, digitaaliset mallinnustyökalut, yhteinen data-analytiikka ja tekoäly nopeuttavat uusien ja uraauurtavien materiaalien tunnistamista, mutta se edellyttää myös harkittuja ja kokonaisvaltaisia strategioita.

Puheenjohtajan taustapaperissa esitetään seuraavat kysymykset:

1. KOORDINOINTI: Miten unioni ja sen jäsenvaltiot voivat parhaiten koordinoita kehittyneitä materiaaleja koskevaa tutkimusta ja innovointia, jotta voidaan vähentää pirstaleisuutta unionissa ja parantaa kehittyneitä materiaaleja valmistavien yritysten ja arvoketjujen kilpailukykyä?
2. PRIORISOINTI: Mitkä sovellusalueet priorisoidaan? Ottavatko komission ehdottamat neljä painopistealuetta, jotka käynnistetään vuonna 2024, riittävästi huomioon sosioekonomisen, tieteellisen tai teknologisen kehityksen sekä yhteisten toimien mahdolliset tarpeet? Mitä muita painopistealueita tulisi tarkastella seuraavassa vaiheessa?
3. KÄYTÄNTÖJEN JAKAMINEN: Onko maassanne onnistuneita malleja tai parhaita käytäntöjä, joista EU voi ottaa oppia?

Kansallinen valmistelu

Tutkimus- ja innovaatiojaosto (EU-20), 7.5.2024
EU-ministerivaliokunta, 17.5.2024

Eduskuntakäsittely

Suuri valiokunta, 17.5.2024

E-kirje Suomen avaintavoitteet EU:n strategiseen agendaan ja tulevan komission ohjelmaan vaikuttamiseksi” (E 58/2023 vp)

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

Ei lainsäädännöllisiä vaikutuksia.

Taloudelliset vaikutukset

Ei taloudellisia vaikutuksia

Asiakirjat

9333/24 (Puheenjohtajan taustapaperi)

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Timo Haapalehto, TEM, timo.haapalehto(at)gov.fi, puh. 0295047218
Petteri Kauppinen, OKM, petteri.kauppinen(at)gov.fi, puh. 0295330147

VAHVA-tunnus

EU/79/2024

Työ- ja elinkeinoministeriö

Perusmuistio

EU/70/2024-TEM-8

Palmu Maija

13.5.2024

Teollisuuspolitiikkapäätelmät

Kokous

EU:n kilpailukykyneuvosto 24.5.2024

Eduskuntatunnus

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Kilpailukykyneuvoston on tarkoitus hyväksyä 24.5.2024 puheenjohtajamaan Belgian luonnosteleva ehdotus neuvoston päätelmiksi EU:n teollisuuspolitiikasta.

Coreper1 –kokouksessa on tarkoitus käsitellä päätelmiä 15.5.2024.

Suomen kanta

Suomi voi hyväksyä neuvoston päätelmät ja tukee niissä esitettyjä tavoitteita ja toimenpiteitä. Alla olevat Suomen kannat ovat poimintoja Suomen avaintavoitteita EU:n strategiseen agendaan ja tulevan komission ohjelmaan vaikuttamiseksi annetusta valtioneuvoston kirjelmästä EU/41/2024.

Seuraavalle lainsäädäntökaudelle Suomen kannalta keskeisiä kilpailukykypolitiikan painotuksia ovat riippuvuuksien uudelleenarviointi sekä vastaaminen kove-nevaan globaaliin kilpailuun investoinneista, osaavasta työvoimasta, teknologisesta johtajuudesta ja raaka-aineista. Suomen näkemyksen mukaan EU:n strateginen kilpailukyky perustuu unionin omien vahvuuksien edelleen kehittämiseksi ja markkinaehtoisille ratkaisuille. Keskiössä ovat toimivat, vapaaseen liikkuvuuteen perustuvat sisämarkkinat sekä tehokas valtioneuvosto- ja kilpailupolitiikka, jotka osaltaan edistävät ennustettavuutta ja suotuisaa investointiympäristöä. Suomi pitää tärkeänä konkreettisia toimia sisämarkkinoiden vahvistamiseksi erityisesti palveluiden, tavaroiden ja henkilöiden vapaan liikkuvuuden osalta ja korostaa kasvun hakemista mm. digitalisaatiosta. Kehittämällä kuluttajansuojaa EU:ssa lisätään kuluttajien luottamusta sisämarkkinoiden toimintaan.

Suomen tavoitteena on, että nykyisistä, tilapäisistä valtioneuvoston joustoista irtaudutaan mahdollisimman nopeasti eikä Suomi nykyisellään näe tarvetta uusille valtioneuvoston joustoille. Suomi korostaa valtioneuvoston kilpailun haitallisia vaikutuksia sekä riskejä Euroopan yhtenäisyydelle sekä sisämarkkinoiden toimivuudelle.

Suomi korostaa avoimen, sääntöperustaisen ja vastuullisen kansainvälisen kaupan merkitystä Euroopan kilpailukyvyille. EU:n on aktiivisesti avattava uusia markkinoita kauppasopimuksia neuvottelemalla ja vahvistettava kansainvälisen kaupan sääntöpohjaa.

Suomi tukee jo käynnissä olevien EU:n kauppasopimusneuvotteluiden ripeää päätökseen saamista ja sopimusten voimaansaattamista. Suomi korostaa EU:n tavoitteita irtautua haitallisista riippuvuuksista sekä tunnistaa EU:n haavoittuvuudet tietyillä strategisesti tärkeillä sektoreilla erityisesti Kiinan suhteen.

Suomi korostaa, että osana sisämarkkinoiden ja teollisuuspolitiikan vahvistamista on välttämätöntä tehostaa resurssitehokkuutta, kiertotalouden toimivuutta ja hiilineutraalien materiaalien kehittämistä. Suomi korostaa, että biotalous ja uusiutuvat luonnonvarat tarjoavat kestäviä ratkaisuja vähähiilisyteen, haitallisista riippuvuuksista irtautumiseen sekä EU-alueen huoltovarmuuteen. Suomen tavoitteena on, että biotalouden kasvun mahdollisuudet huomioidaan vahvasti erityisesti EU:n teollisuuspolitiikassa, ja että biotalouden tutkimuksen ja kehityksen panostukset realisoituvat myös investointeina Suomeen ja EU:iin. Suomi pitää yhteisen maatalouspolitiikan valmistelussa esillä biotalouden rahoituksen jatkuvuuden merkitystä osana maaseudun kehittämistä ja arvonlisän kasvattamista.

Suomen lähtökohtana on teknologianeutraali lähestymistapa, jossa puhdas siirtymä toteutetaan markkinaehtoisesti ja kustannustehokkaasti luoden EU:lle selkeää kilpailuetua. Suomen lähtökohtana on, että EU:n kilpailuun perustuvien rahoitusohjelmien, kuten tutkimuksen ja innovoinnin puiteohjelman, tulee jatkossakin perustua korkeaan toiminnan laatuun, ei kiintiöihin tai aluekriteereihin. Rahoituksen tavoitteena tulee olla strategisen kilpailukykyyn ja osaamisen edistäminen julkisten ja yksityisten toimijoiden yhteistyöllä.

Suomen tavoitteena on parempi ja vähäisempi EU-sääntely. Toissijaisuusperiaatetta tulee kunnioittaa ja päätökset tulisi tehdä mahdollisimman lähellä kansalaisia. Komission tulevassa ohjelmassa on erityisesti arvioitava tehdyn sääntelyn vaikutuksia yritysten kilpailukykyyn ja keskittyttävä myönteisen investointiympäristön luomiseen sekä sääntelyn ennakoitavuuteen. Uuden sääntelyn valmistelussa erityistä huomiota tulee kiinnittää ennakoitavuuteen ja joustavuuteen, jolla pystytään tarvittaessa vastaamaan toimintaympäristön nopeisiin muutoksiin. EU-sääntelyn on oltava selkeää ja oikeusvarmuutta lisäävää, ja se tulee toimeenpanna tehokkaasti. Jäsenmaiden erityispiirteet on huomioitava valmistelussa nykyistä paremmin ja unionin sekä jäsenmaiden keskinäistä toimivallan jakoa on kunnioitettava. Säädösehdotusten tulee perustua riittävän kattaviin ja jäsenvaltioiden erot huomioiviin komission vaikutusarviointeihin sekä eri aloitteiden ja toimenpiteiden yhteisvaikutusten kokonaisarviointiin. Lainsäädäntöehdotuksissa tulee kiinnittää erityistä huomiota siihen, ettei niillä luoda tarpeetonta hallinnollista taakkaa tai liiallisen yksityiskohtaisia velvoitteita. Suomi pyrkii vähentämään etenkin yritysten hallinnollista taakkaa lisäävää sääntelyä.

Suomi korostaa, että liikkuvuuden edistäminen painottaen korkean tuottavuuden sektoreita on keskeistä laadukkaan ja saavutettavan koulutuksen ja strategisesti keskeisen osaamisen varmistamiseksi. Suomi näkee osaavan koulutetun työvoiman saatavuuden parantamisen keskeisenä tekijänä Euroopan kilpailukyvyille.

Suomi pitää Euroopan kilpailukyvyn ja menestyksen kannalta ratkaisevana, että jatkamme määrätietoisia ponnisteluja koulutustason nostamiseksi ja jatkuvan oppimisen vahvistamiseksi EU:n tasolla. Jatkuvat panostukset Erasmus+:n kaltaisiin ohjelmiin tukevat näitä tavoitteita. Maailmanlaajuisessa kilpailussa EU:n on oltava kilpailukykyinen alue sekä huippututkimukselle että opiskelijavaihdolle.

Suomi edistää pääomamarkkinaunionia ja pankkiunionin saattamista loppuun niin, ettei se lisää Suomen ja suomalaisen pankkijärjestelmän yhteisvastuuta. EU-budjetin taso tulee säilyttää kohtuullisena välttämällä Suomen nettomaksuosuuden kasvua. Suomi on valmis ajamaan lisäpanostuksia EU:n budjetin kautta tärkeäksi katsomiinsa kohteisiin ensisijaisesti budjetin sisältä. Suomen näkemyksen mukaan seuraavalla rahoituskehyskaudella varoja tulisi suunnata entistä enemmän tutkimusta, innovaatioita ja osaamista sekä digitalisaatiota ja puhdasta siirtymää edistäviin toimiin. Suomi suhtautuu kriittisesti uusien, elpymisvälineen kaltaisten EU:n lainanotolla rahoitettavien EU-tason rahoitusvälineiden luomiseen.

Suomi korostaa, että unionissa on jatkettava johdonmukaisesti ilmastomuutoksen vastaisia ja luonnon monimuotoisuutta vahvistavia politiikkatoimia huomioiden kestävä kehityksen periaatteet. Samalla on huomioitava näiden toimien vaikutukset Euroopan talouden kestävyydelle ja kilpailukyvyille. EU:n 2040 ilmastotavoitteen tason tulee johdonmukaisesti ja uskottavasti tukea EU-tason ilmastoneutraaliuden saavuttamista vuoteen 2050 mennessä. Suomi katsoo, että 2040 ilmastotavoitteen saavuttamisen keinojen pääpainon tulee olla päästövähennyksissä.

Suomi katsoo, että puhtaan energian investointeja tulee edelleen edistää. Uusiutuvan energian ja energiatehokkuuden toimien prioriteettina tulee olla fossiilisten polttoaineiden käytön vähentäminen. Fossiilisten polttoaineiden käytön vähentämisen tavoitteena on vähentää myös EU:n riippuvuutta kolmansista maista ja vahvistaa EU:n strategista autonomiaa. Suomen näkemyksen mukaan energiatehokkuustavoitteiden tulisi ensisijaisesti palvella päästöjen vähentämistä kuluksen rajoittamisen sijaan. Lisäksi tulee tasavertaisesti huomioida jäsenvaltiokohtaiset puhtaaseen siirtymään tarvittavat teknologiat. Suomi edistää vahvasti ydinenergian roolia hiilidioksidipäästöttömänä energiamuotona puhtaan siirtymän mahdollistamisessa.

Suomi korostaa, että EU:n digitaalinen johtajuus edellyttää investointeja erityisesti murrosteknologioihin, kuten tekoälyratkaisut, suurteho- ja kvanttilaskenta, siruteknologia sekä 6G. Suomi korostaa EU:n globaalien vaikuttavuuden parantamista erityisesti murrosteknologioiden standardointiin liittyen.

Euroopan strateginen kilpailukyky sekä häiriönsietokyvyn vahvistaminen vaativat tehostettujen riskinhallintatoimien lisäksi lisäpanostuksia kriittiseen digitaaliseen infrastruktuuriin, kuten mobiiliverkkoihin, merikaapeleihin, satelliitteihin, datakeskuksiin, tulevaisuuden teknologiaratkaisuihin ja kriittisiin teknologioihin sekä eu-

rooppalaisten arvoketjujen kehittämiseen. Osana tätä kokonaisuutta tulee tunnistaa korkean kyberturvallisuuden tason ja osaamisen merkitys Euroopan kilpailukyvyille.

Suomi korostaa avoimen, sääntöperustaisen ja vastuullisen kansainvälisen kaupan merkitystä Euroopan kilpailukyvyille. EU:n on aktiivisesti avattava uusia markkinoita kauppasopimuksia neuvottelemalla ja vahvistettava kansainvälisen kaupan sääntöpohjaa. Suomi tukee jo käynnissä olevien EU:n kauppasopimusneuvotteluiden ripeää päätökseen saamista ja sopimusten voimaansaattamista. Suomi korostaa EU:n tavoitteita irtautua haitallisista riippuvuuksista sekä tunnistaa EU:n haavoittuvuudet tietyillä strategisesti tärkeillä sektoreilla erityisesti Kiinan suhteen.

Pääasiallinen sisältö

Teollisuuspolitiikkapäätelmät ovat jatkoa vuosien 2022-2024 Eurooppa-neuvoston päätelmäkirjauksille, joissa on peräänkuulutettu Versaillesin julistuksen toimeenpanoa avoimen ja kestävämmän EU:n taloudellisen pohjan rakentamiseksi, EU:n pitkän aikavälin kilpailukyvyyn kehittämistä, tasapuolisten toimintaedellytysten turvaamista ja viimeisimpänä Euroopan kilpailukykysovimuksen laatimista. Päätelmissä viitataan myös muihin vuosina 2020-2024 laadittuihin merkittävimpiin komission teollisuuspolitiikkaa, sisämarkkinoita, pk-yrityksiä, taloudellista turvallisuutta, nettonollateollisuutta, puhdasta siirtymää, kilpailua, kiertotaloutta, ilmastotoimia, digitalisuutta, osaamista, kauppaa, standardeja ja teollisuuspoliittista lainsäädäntöä käsitteleviin komission asiakirjoihin.

Päätelmät jakautuvat viiteen otsakkeeseen. Ensimmäisessä otsakkeessa korostetaan vahvan ja kilpailukykyisen eurooppalaisen teollisuuden ja valmistuspohjan merkitystä ja strategisten riippuvuuksien vähentämistä geopolittisten muutosten värittämässä toimintaympäristössä. Päätelmissä korostetaan toimivien sisämarkkinoiden ml. palvelut merkitystä pitkällä aikavälillä ja tunnistetaan energian korkeiden hintojen taloudelliset haitat EU:n kilpailukyvyille, vaikka samaan aikaan digitaaliseen ja puhtaaseen siirtymään liittyvät ratkaisut tarjoavat myös mahdollisuuksia kehittää EU:n teollisuutta ja luoda uusia työpaikkoja. Päätelmissä tunnistetaan digiteknologian ja innovaatiokehityksen merkitys teollisuudelle ja nostetaan esiin erityisesti kyberturvallisuus, digitaalinen infrastruktuuri, data- ja tekoälyratkaisut ja kvanttiteknologioiden kasvava potentiaali. Lisäksi korostetaan Euroopan vihreän kehityksen ohjelman johdonmukaisen täytäntöönpanon merkitystä, kehoitetaan yksityistä sektoria tekemään yhteistyötä viranomaisten kanssa energiatehokkuuteen ja kestävään liikenteeseen tehtävien investointien vahvistamiseksi sekä painotetaan tarvetta luoda suotuisat olosuhteet kestävien ja vähähiilisten kiertotaloustuotteiden kysynnälle. Päätelmissä muistutetaan, että kiertotaloudella, kestäväällä luonnonvarojen hallinnalla ja raaka-aineiden korvaamista koskevalla tutkimuksella on suuri merkitys kysynnän vähentämisessä ja EU:n resilienssin kasvattamisessa. Komissiota kehoitetaan viemään biotalousstrategian päivitystyö loppuun vuoden 2025 aikana ja varmistamaan, että biotalous edistää talouden vihreää siirtymää sekä ottamaan biotalouden keskeiseksi osaksi EU:n teollisuuspolitiikkaa. Lisäksi komissiota kehoitetaan tekemään Euroopan meriteollisuutta tukeva strategia. Päätelmissä viitataan huhtikuun Eurooppa-neuvoston päätelmien kirjaukseen, jonka mukaan Euroopan tulisi vähentää riippuvuuksiaan

erityisesti Versaillesin julistuksessa määritellyillä aloilla: energia, kriittiset raaka-aineet, puolijohteet, terveys, digitaalisuus, elintarvikkeet ja kriittiset teknologiat sekä myös kemikaaleissa, bioteknologiassa ja avaruudessa. Lisäksi tunnistetaan tarve luoda yksinkertaistettu hallintorakenne, muistutetaan teollisuusfoorumin keskeisestä roolista EU:n teollisuuspolitiikan muotoilussa ja toteuttamisessa sekä katsotaan, että tuleva lainsäädäntösykli tarjoaa tilaisuuden vahvistaa kilpailukykyneuvoston valtuuksia varmistaa kunnianhimoisen teollisuuspoliittisen ohjelman koordinoitu täytäntöönpano.

Toisessa otsakkeessa keskitytään innovaatioihin. Päätelmissä kannustetaan innovoinnin vauhdittamiseen sekä innovoinnin teolliseen ja kaupalliseen skaalaukseen ja korostetaan tarvetta määritellä rajallinen määrä strategisia painopisteitä. Päätelmissä pahoitellaan, että EU:n vahva tietopohja ei riittävästi muutu markkinakelpoisiksi tuotteiksi ja kannustetaan toimijoita jatkamaan tki-panostuksia ja lisäämään rahoitusvälineiden synergiaa ja optimointia, jotta voidaan tukea innovatiivisten tuotteiden kehitystä. Lisäksi kannustetaan komissiota jatkamaan EU:n rahoitusmahdollisuuksien hakumenettelyiden parantamista ja yksinkertaistamista ja painotetaan sääntelyhiekkalaatikoiden sekä tutkimus- ja teknologiainfrastruktuurin merkitystä.

Kolmannessa otsakkeessa mainitaan rahoituksen olevan olennainen osa EU:n teollisuuspoliittista kehystä ja todetaan rahoituksen saamisen olevan edellytys investointien ja työpaikkojen säilymiselle. Päätelmissä tunnistetaan, että yksityisellä rahoituksella on keskeinen rooli EU:n globaalien kilpailukykyyn vahvistamisessa ml. strategisten teknologioiden kehittäminen sekä mainitaan Euroopan investointipankkir ryhmän ja kansallisten kehityspankkien keskeinen rooli yksityisten investointien hyödyntämisessä ja riskien vähentämisessä. Pääomamarkkinaunionin syventämisen nähdään olevan avainasemassa yksityisten investointien houkuttelemisessa, rahoituslähteiden monipuolistamisessa ja pääoman tehokkaassa kohdentamisessa. Erityisesti pienemmillä eurooppalaisilla yrityksillä on paljon esteitä pitkäaikaisen rahoituksen ja riskirahoituksen varmistamisessa. Päätelmissä korostetaan, että oikeudenmukainen ja tehokas kilpailupolitiikka on osoittautunut ratkaisevan tärkeäksi EU:n taloudellisen vaurauden kannalta parantamalla sisämarkkinoiden tasapuolisia toimintaedellytyksiä ja että on tärkeää jatkaa tällä tiellä, sillä jäsenvaltioiden tukikilpailu olisi haitallinen koko EU:lle. Komissiota kehoitetaan soveltamaan johdonmukaisesti valtiontukipuitteiden mukaisia sääntöjä, jotta tasapuoliset toimintaedellytykset voidaan turvata. Lisäksi komissiota kannustetaan yksinkertaistamaan ja nopeuttamaan valtiontukien ilmoitusmenettelyjä. Päätelmissä muistutetaan, että valtiontukikehyksen joustavoittaminen viime vuosien kriiseissä on lisännyt EU:n ja sen jäsenvaltioiden toimintakykyä, mutta joustavoittaminen voi olla perusteltua vain poikkeustapauksissa ja sen tulee aina tapahtua tiukasti määritellyllä ja kohdennetulla tavalla, selkeillä säännöillä ja ajallisesti rajoitettuna. Komissiota kehoitetaan jatkamaan pyrkimyksiään arvioida myös normaaliajan valtiontukivälineitä, kuten yleistä ryhmäpoikkeusasetusta. IPCEI-hankkeiden katsotaan olevan arvokas väline, jonka avulla jäsenvaltiot voivat puuttua merkittäviin markkinoiden toimintapuutteisiin ja edistää laajempia innovatiivisia hankkeita. IPCEI-kehystä on edelleen tehostettava, jotta kaikenkoisten yritysten osallistuminen helpottuisi. Päätelmissä pannaan merkille, että käytettävissä oleva rahoitus ei aina vastaa teollisuuden investointitarpeita ja todetaan että vihreä ja digitaalinen siirtymä edellyttää merkittäviä investointeja,

jossa kaikilla rahoituslähteillä on oma roolinsa. Lisäksi korostetaan, että investoinnit strategiaan aloihin edellyttävän julkisen ja yksityisen rahoituksen yhdistämistä, vaikka myös EU:n budjetilla on edelleen tärkeä rooli. Koheesiopolitiikalla nähdään olevan keskeinen rooli EU:n sisäisen eriarvoisuuden vähentämisessä. Komissiota kehoitetaan arvioimaan nykyisiä eurooppalaisia rahoitusmekanismeja, tutkimaan rakenteellisia keinoja lisätä yksityisiä investointeja strategiaan teknologioihin ja teollisuuden kapasiteetin lisäämiseen sekä arvioimaan, onko teollisuuden rahoitusvälineistö kattava ja tehokas yhteisten tavoitteiden saavuttamiseksi. Lisäksi muistutetaan InvestEU –ohjelman merkityksestä.

Neljännessä otsakkeessa käsitellään toimintaedellytyksiä kilpailukykyisen eurooppalaisen teollisuuden varmistamiseksi. Sisämarkkinoiden syventäminen ja sääntöjen tehokas toimeenpano ovat edellytys EU:n kriisinkestävyydelle ja kilpailukyvyille. Päätelmissä todetaan, että johdonmukainen sääntelykehys ja parempi sääntely ovat olennaisen tärkeä investointien edistämiseksi ja peräänkuulutetaan lupamenettelyiden sujuvoittamista erityisesti hankkeissa, jotka edistävät vihreän ja digitaalisen siirtymän tavoitteita. EU:n energiapolitiikalla tulee edistää energian sisämarkkinoita ja tavoitteita saavuttaa ilmastoneutraalius vuoteen 2050 mennessä. Riittävä osaaminen nähdään tärkeänä vihreän ja digitaalisen siirtymän onnistumisessa ja peräänkuulutetaan pätevyyksien tunnustamista ja osaamistarpeiden ennakoimista. Lisäksi korostetaan, että on tärkeää noudattaa kunnianhimoista, avointa ja kestävästä kauppapolitiikkaa, joka mahdollistaa reilun kaupan sopimukset, kolmansien maiden markkinoiden avaamisen EU:n yrityksille, joustavien ja luotettavien toimitusketjujen kehittämisen ja vastavuoroisten markkinoillepääsymahdollisuuksien luomisen. Samalla tulee vähentää korkean riskin strategisia riippuvuuksia, edistää ympäristönormeja, helpottaa kauppavirtojen monipuolistamista ja poistaa kaupan esteitä mm. vapaakauppasopimusten ja kumppanuuksien avulla. Lisäksi huomautetaan, että EU:n teollisuuden kilpailukyky hyötyy kauppapolitiikasta ja korostetaan tarvetta vahvistaa sääntöihin perustuvaa kauppajärjestelmää. Teknisillä standardeilla on merkitystä EU:n kilpailukyvyille, teknologialle johtajuudelle ja toimitusketjun turvallisuudelle ja lisäksi vihreään ja digitaaliseen siirtymään liittyy standardointitarpeita, joihin on vastattava pikaisesti. Päätelmissä muistutetaan, että immateriaalioikeudet ovat olennaisen tärkeitä erityisesti pk-yrityksille investointien houkuttelemiseksi.

Viidennessä otsakkeessa hahmotellaan tulevaa yhteistyötä ja kehoitetaan luomaan kattava, tulevaisuuteen suuntautuva ja ennakoiva teollisuuspoliittinen kehys, joka vastaa EU:n pitkän aikavälin yleisiä poliittisia painopisteitä ja jolla pyritään horisontaalisempaan lähestymistapaan ja alakohtaisten aloitteiden rationalisointiin. Komissiota kehoitetaan tekemään teollisuuspolitiikasta ja kilpailukykyyn parantamisesta olennainen osa seuraavan lainsäädäntösyklin esityslistaa. Päätelmissä huomioidaan Enrico Lettan korkean tason raportti ja kehoitetaan jäsenvaltioita tarkastelemaan sen teollisuuspolitiikan kannalta relevantteja suosituksia ja viitataan Mario Draghin tulevaan mietintöön kilpailukykyyn tulevaisuudesta. EU:n teollisuuspoliittisen kehityksen tulisi perustua mm. mittareihin, markkinapohjaisiin periaatteisiin, keskeisiin talousennusteisiin ja tulevaisuuden strategiaan kasvumarkkinoihin. Lisäksi korostetaan, että olisi tärkeää seurata hyväksytyjen lainsäädännön toimeenpanoa ja vaikutuksia sekä tehdä perusteellisia vaikutustenarvioita tulevasta lainsäädäntöaloitteista. Päätelmissä tuodaan esiin, että EU:n vuoden 2020 teollisuusstrategia, sen vuonna 2021 tehty päivitys, vihreän kehityksen teollisuussuunnitelma sekä digitaalisen vuosikymmenen ohjelma ovat

edelleen perusta, jonka pohjalta EU:n teollisuus voi toimia edelläkävijänä. Lisäksi painotetaan tarvetta varmistaa viimeaikaisten siruja, kriittisiä raaka-aineita ja nettonollateollisuutta koskevien lainsäädäntöaloitteiden tehokas toimeenpano. Komissiota kehoitetaan arvioimaan edelleen yhteistyössä sidosryhmien kanssa 14 teollisuusekosysteemin tarpeita ja integroitumista sisämarkkinoille.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

SEUT 241 artiklan nojalla neuvosto voi pyytää komissiolta tutkimuksia, joita se pitää yhteisten tavoitteiden toteuttamiseksi tarpeellisina.

Neuvoston päätelmien hyväksyminen vaatii jäsenvaltioiden yksimielisyyden. Jos konsensusta ei saada aikaan, asiakirjasta tulee puheenjohtajan päätelmät.

Käsittely Euroopan parlamentissa

Euroopan parlamentti ei osallistu neuvoston päätelmien valmisteluun.

Kansallinen valmistelu

EU-8 kilpailukykyjaosto 10.5.2024
EU-ministerivaliokunta 17.5.2024

Eduskuntakäsittely

Suuri valiokunta 17.5.2024

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

Päätelmät ovat neuvotteluissa edenneet Suomen kannalta yleisesti ottaen hyvään suuntaan. Erityisesti valtioneuvostokirjaukset ovat Suomen kannalta positiivisia. Suomi on lisäksi saanut päätelmiin mukaan biotalouden osalta tärkeitä kirjauksia.

Asiakirjat

Puheenjohtajan tausta-asiakirjaa neuvoston tai Coreper 1 –kokouksessa 11.9. käytävää keskustelua varten ei ole vielä saatu. Perusmuistion pohjana on käytetty puheenjohtajan 30.4.2024 toimittamaa luonnosversiota (ei asiakirjanumeroa).

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Johtava asiantuntija Maija Palmu, TEM, maija.palmu(at)gov.fi

VAHVA-tunnus

EU/70/2024

Työ- ja elinkeinoministeriö

Perusmuistio

EU/76/2024-TEM-24

Paju Isabella

10.5.2024

Kilpailukykyneuvosto 24.5. sisämarkkinapäätelmät

Kokous

Kilpailukykyneuvosto 24.5.2024

Eduskuntatunnus

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Kilpailukykyneuvoston on tarkoitus hyväksyä 24.5.2024 puheenjohtajamaan Belgian luonnosteleva ehdotus neuvoston päätelmiksi EU:n sisämarkkinoista.

Päätelmiä on käsitelty neuvoston työryhmäkokouksessa 22.4, 30.4 ja 7.5. Coreper 1 – kokous käsittelee päätelmiä ensimmäistä kertaa huhtikuusta-toukokuuhun kestäneen työryhmävaiheen jälkeen 15.5.2024. Tavoitteena on, että jäsenvaltiot voivat tukea yksimielisesti päätelmien sisältöä ennen niiden tuomista neuvoston istuntoon. Sisämarkkinapäätelmien lisäksi neuvostossa on tarkoitus hyväksyä teollisuuspolitiikkaa ja hankintoja koskevat päätelmät.

Suomen kanta

Suomi voi hyväksyä neuvoston päätelmät ja tukee niissä esitettyjä tavoitteita ja toimenpiteitä sisämarkkinoiden kehittämiseksi. Alla olevat Suomen kannat ovat poiminto- ja valtioneuvoston kirjelmistä (E 41/2024 vp, E 58/2023 v, E 24/2023 vp ja E 25/2023 vp) ja hallitusohjelmasta, joissa on kuvattu Suomen näkemyksiä sisämarkkinoiden kehittämisestä.

Suomen näkemyksen mukaan EU:n strateginen kilpailukyky perustuu unionin omien vahvuuksien edelleen kehittämiseksi ja markkinaehtoisille ratkaisuille. Keskiössä ovat toimivat, vapaaseen liikkuvuuteen perustuvat sisämarkkinat sekä tehokas valtiontuki- ja kilpailupolitiikka, jotka osaltaan edistävät ennustettavuutta ja suotuisaa investointiympäristöä. Suomi pitää tärkeänä konkreettisia toimia sisämarkkinoiden vahvistamiseksi erityisesti palveluiden, tavaroiden ja henkilöiden vapaan liikkuvuuden osalta ja korostaa kasvun hakemista mm. digitalisaatiosta.

Suomen näkemyksen mukaan palvelut tulisi huomioida jokaisessa ekosysteemissä keskittyen erityisesti horisontaalisiin, taloudellisesti merkittäviin ja huomattavan kasvupotentiaalin palveluihin. Myös palveluiden esteiden tunnistaminen ja niiden poistaminen on tärkeää. Suomi katsoo, että horisontaalisten toimien lisäksi voidaan tarvita myös sektorikohtaisia toimia, joilla edistetään palvelumarkkinoiden toimintaa tai joilla voidaan purkaa palveluiden tarjoamiseen liittyviä esteitä.

Tavaroita koskevassa EU-sääntelyssä tulisi keskittyä sisämarkkinoiden hajautumisen estämiseen. Uuden sääntelyn tulee tukea kaksoisiirtymää sekä tavaroiden sujuvaa liikkumista sisämarkkinoilla. Tavaroiden sisämarkkinoissa tulisi edelleen keskittyä teknisten kaupanesteiden poistamiseen. Jäsenvaltioiden tulisivatkin arvioida uuden kansallisen sääntelyn oikeasuhtaisuutta ja tarpeellisuutta.

Sisämarkkinasääntöjen toimeenpanon varmistaminen on jäsenvaltioiden ja komission yhteinen tehtävä. Suomi katsoo, että komission tulisi edistää jäsenvaltioiden ja komission välistä dialogia ja tarjota ohjeistusta toimeenpanoon. Suomi pitää tärkeänä olemassa olevien sisämarkkinayhteistyövälineiden kuten sisämarkkinasääntöjen täytäntöönpanovalvonnan työryhmän (SMET) ja SOLVITin hyödyntämistä kansalaisten ja yritysten sisämarkkinaesteiden purkamiseksi ja rajat ylittävään yhteistyöhön liittyvien oikeudellisten ja hallinnollisten ongelmien ratkaisemiseksi.

Suomen tavoitteena on parempi ja vähäisempi EU-sääntely. Säädösehdotusten tulee perustua riittävän kattaviin ja jäsenvaltioiden erot huomioiviin komission vaikutusarviointeihin sekä eri aloitteiden ja toimenpiteiden yhteisvaikutusten kokonaisarviointiin. Lainsäädäntöehdotuksissa tulee kiinnittää erityistä huomiota siihen, ettei niillä luoda tarpeetonta hallinnollista taakkaa tai liiallisen yksityiskohtaisia velvoitteita. Suomi pyrkii vähentämään etenkin yritysten hallinnollista taakkaa lisäävää sääntelyä.

Suomi korostaa, että tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoiminnan, teollisuuspolitiikan, digipolitiikan ja sisämarkkinoiden kehittämisen välisten kytkentöjen vahvistaminen tukee tavoitetta teollisuuden kestävästä ja globaalisti kilpailukykyisestä uudistumisesta.

Suomi tukee osaamisen ja osaavan työvoiman saatavuuden edistämistä. Suomi katsoo, että työvoiman liikkuvuuden esteitä tulee purkaa sisämarkkinoilla systemaattisesti muun muassa pätevyysien ja osaamisen sujuvalla tunnustamisella.

Suomi pitää Euroopan kilpailukyvyyn ja menestyksen kannalta ratkaisevana, että jatkamme määrätietoisia ponnisteluja koulutustason nostamiseksi ja jatkuvan oppimisen vahvistamiseksi EU:n tasolla. Suomi vaalii unionin ja jäsenmaiden välistä selkeää toimivaltajakoa, jota ei pidä perussopimusten uudennaisella tulkinnalla laajentaa.

Suomi korostaa avoimen, sääntöperustaisen ja vastuullisen kansainvälisen kaupan merkitystä Euroopan kilpailukyvyille. EU:n on aktiivisesti avattava uusia markkinoita kauppasopimuksia neuvottelemalla ja vahvistettava kansainvälisen kaupan sääntöpohjaa. Suomi tukee jo käynnissä olevien EU:n kauppasopimusneuvotteluiden ripeää päätökseen saamista ja sopimusten voimaansaattamista. Suomi korostaa EU:n tavoitteita irtautua haitallisista riippuvuuksista sekä tunnistaa EU:n haavoittuvuudet tietyillä strategisesti tärkeillä sektoreilla erityisesti Kiinan suhteen.

Pääasiallinen sisältö

Neuvoston sisämarkkinapäätelmien tavoitteena on ilmaista, miten sisämarkkinoiden vahvistamisella ja syventämisellä voidaan tukea EU:n kilpailukykyä. Sisämarkkinapäät-

telmät ovat jatkoa Eurooppa-neuvoston antamiin pyyntöihin konkreettisista toimista sisämarkkinoiden kehittämiseksi (23.3.2023). Enrico Lettan korkean tason raportti sisämarkkinoiden tulevaisuudesta julkistettiin 17.4.2024. Eurooppa-neuvoston päätelmissä 17-18.4.2024 pyydettiin komissiolta modernia horisontaalista sisämarkkinastrategiaa kesäkuuhun 2025 mennessä. Lisäksi komissio antoi ensimmäisen vuosittaisen kilpailukyyn ja sisämarkkinoiden raportin tammikuussa 2024, joka pohjautui komission tiedonantoihin: EU:n pitkän aikavälin kilpailukyky 2030 (KOM (2023) 168 lopullinen) ja sisämarkkinoiden 30. vuosipäivä (KOM (2023) 162 lopullinen).

Sisältökuvaus pohjautuu päätelmäluonnoksen 4. versioon (8825/2/24/REV 3). Päätelmät jakautuvat neljään otsakkeeseen. Ensimmäisessä otsakkeessa korostetaan tarvetta uudelle horisontaaliselle sisämarkkinastrategialle. Päätelmissä painotetaan sisämarkkinoiden merkitystä Euroopan integraatiolle, kilpailukyvyllä, kaksoissiirtymälle ja tasapuolisille toimintaedellytyksille. Päätelmissä korostetaan, että tulevan horisontaalisen sisämarkkinastrategian tulisi sisältää konkreettisia toimia integraation vauhdittamiseksi sekä esteiden poistamiseksi erityisesti palveluista ja vapaan liikkuvuuden rajoitusten poistamiseksi. Päätelmissä todetaan, että sisämarkkinoille tarvitaan myös strateginen geopoliittinen visio. Päätelmissä mainitaan sisämarkkinoiden merkitys kestävävyydelle ja kilpailukyvyllä sekä sisämarkkina- ja koheesiopolitiikan yhteys. Päätelmissä todetaan sisämarkkinoiden valmistaminen tulevaan laajentumiseen osana asteittaista integraatiota. Päätelmissä tunnustetaan yleishyödyllisiin palveluihin pääsyn tärkeys markkinahäiriötilanteissa. Päätelmissä toivotetaan tervetulleeksi Lettan raportin luoma sysäys, joka edistää keskusteluja tulevan lainsäädäntösyklin (2024-2029) painopisteistä sekä odotetaan tulevaa Draghin kilpailukykyraporttia.

Toisessa otsakkeessa keskitytään koherenttiin, tehokkaaseen ja tulevaisuutta kestävään lainsäädäntökehykseen. Päätelmissä pyydetään lainsäädäntökehyksen yksinkertaistamistoimia. Lisäksi kehoitetaan komissiota ja jäsenvaltioita vahvistamaan tavaroiden ja palveluiden vapaata liikkuvuutta yhdenmukaistamalla säännöksiä ja vastavuoroisen tunnustamisen tehokkaalla soveltamisella. Päätelmissä pyydetään myös poistamaan tarpeetonta hallinnollista taakkaa ml. raportointivaatimuksia. Päätelmissä korostetaan nykyisten täytäntöönpanotyökalujen hyödyntämistä sekä kehoitetaan Solvit verkostoa edelleen puuttumaan tehokkaammin rakenteellisiin esteisiin. Lisäksi komissiota ja jäsenvaltioita kehoitetaan keskittymään nykyisten säännösten täytäntöönpanoon mukaan lukien tarpeettoman sääntelyn estäminen ja siihen puuttuminen. Komissiota kannustetaan jatkamaan sisämarkkinoiden ja kilpailukyyn tilanteen seuraamista vuosittaisen syklin avulla sekä ehdottamaan tavoitteita vuosiraporttiin. Paremman sääntelyn osalta korostetaan tarvetta liittää relevantteihin lainsäädäntöaloitteisiin sekä vaikutuksiltaan merkittäviiin täytäntöönpanosäädöksiin ja delegoituihin säädöksiin oikea-aikainen ja johdonmukainen vaikutustenarviointi sekä pyydetään komissiota huomioimaan eri vaikutustenarvionititestien synergia, kumulatiivisten vaikutusten arviointi, päällekkäisyyksien ja epäjohdonmukaisuuksien välttäminen sekä harkitsemaan dynaamisia vaikutustenarviointeja. Päätelmissä muistutetaan myös kuulemisten tärkeydestä. Päätelmissä korostetaan konkreettisten toimien merkitystä esteiden poistamiseksi ml. kaupan tekniset esteet ja kehoitetaan hyödyntämään myös sidosryhmiltä tullutta palautetta. Päätelmissä mainitaan myös kokeilulausekkeiden ja sääntelyn hiekkalaatikoiden hyödyntäminen. Otsakkeessa korostetaan myös pk-yritysten mahdollisuuksia hyötyä sisämarkkinoista erityisesti ”Think Small First” –periaatteen hyödyntäminen, tiedonkeruun yhden kerran -periaate ja korkean inflaation vaikutukset pk-yrityksiä koskeviin raja-arvioihin. Myös digitaalisten työkalujen hyödyntäminen erityisesti ammattipätevyyksien tunnustamisessa ja rajat ylittävässä palvelujentarjonnassa on mainittu. Jäsenvaltioita kehoitetaan vahvistamaan SDG:n toimeenpanoa ja osallistumista tulevaan digitaaliseen lompakkoon. Komissiota pyydetään myös puuttumaan tehokkaasti epäreiluihin markkinakäytäntöihin kuten ruuan kaksoislaatuun ja rajat ylittävään yritysten väliseen toimintaan myös verkkokaupassa.

Kolmannessa otsakkeessa painotetaan sisämarkkinoiden tasapuolisten toimintaedellytysten säilyttämistä sekä investointien vauhdittamista erityisesti vahvistamalla Unionin pääomamarkkinoita kaksoissiirtymän tukemiseksi, yritysten kasvupotentiaalin varmistamiseksi sekä unionin globaalin kilpailukyvyyn ja houkuttelevuuden varmistamiseksi. Päätelmissä kehoitetaan komissiota analysoimaan nykyistä hankintoja koskevaa lainsäädäntökehystä. Komissiota kehoitetaan myös poistamaan palveluiden fragmentaatiota ja yksinkertaistamaan rajat ylittävän palveluntarjonnan sääntöjä keskittyen horisontaalisiin ja taloudellisesti merkittäviin palveluihin sekä toimia eri ekosysteemien palvelusteiden purkamiseksi. Otsakkeessa todetaan kasvun ja kilpailukyvyyn yhdistäminen oikeudenmukaisiin työoloihin, sosiaaliseen kehitykseen ja yhtäläisiin mahdollisuuksiin Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin mukaisesti. Lisäksi korostetaan osaavan työvoiman saatavuutta välineinä mm. laadukas koulutus sekä ammatillinen liikkuvuus ja ammattipätevyys tunnustaminen. Lisäksi päätelmissä korostetaan tutkimusta, innovointia ja koulutusta osana sisämarkkinoita. Otsakkeessa keskitytään myös materiaalien, tuotteiden ja palveluiden liikkuvuuden lisäämisen mahdollisuuksiin mm. kiertotaloudella. Päätelmissä kehoitetaan varmistamaan, että Unionin alueelle tulevat tuotteet täyttävät vastaavat eurooppalaisten tuotteiden standardit sekä varmistamaan relevantin sääntelyn tehokas toimeen- ja täytäntöönpano. Otsakkeessa pyydetään myös kattavaa, tulevaisuuteen suuntautuvaa ja proaktiivista eurooppalaista teollisuuspolitiikkakehystä. Lisäksi todetaan toimitusketjujen häiriöiden ennakointi, strategisten riippuvuuksien ehkäisy sekä kauppapolitiikan hyödyntäminen. Päätelmissä todetaan tarve vahvistaa EU:n strategista lähestymistapaa standardointiin erityisesti huomioiden kaksoissiirtymä. Välineinä Euroopan standardointijärjestelmän kehityksen monitorointi ja toimivuuden varmistaminen, aktiivisempi osallistuminen kansainväliseen standardointiin ja tuki eurooppalaisille yrityksille kansainvälisten standardienkoordinoitussa kehittämisessä.

Neljännessä otsakkeessa luetellaan yhteiset toimet sisämarkkinoiden kehittämiseksi. Komissiota, neuvostoa ja jäsenvaltioita kehoitetaan seuraamaan sisämarkkinoiden kehitystä vuosiraportoinnin avulla ja komissiota hyväksymään horisontaalinen sisämarkkinastrategia kesäkuuhun 2025 mennessä sisältäen konkreettiset toimet. Lisäksi komissiota kehoitetaan tekemään analyysejä Lettan raportin ehdotuksista ja tulevia puheenjohtajia pyydetään varmistamaan päätelmien seuranta.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

SEUT 241 artiklan nojalla neuvosto voi pyytää komissiolta tutkimuksia, joita se pitää yhteisten tavoitteiden toteuttamiseksi tarpeellisina.

Neuvoston päätelmien hyväksyminen vaatii jäsenvaltioiden yksimielisyyden. Jos konsensusta ei saada aikaan, asiakirjasta tulee puheenjohtajan päätelmät.

Käsittely Euroopan parlamentissa

Euroopan parlamentti ei osallistu neuvoston päätelmien valmisteluun.

Kansallinen valmistelu

EU-8 kilpailukykyjaosto 10.5.2024
EU-ministerivaliokunta 17.5.2024

Eduskuntakäsittely

Suuri valiokunta 17.5.2024

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

Yleisesti päätelmät ovat menneet Suomen kannalta hyvään suuntaan. Päätelmien valmistelussa jäsenvaltiot ovat toivoneet viittauksia horisontaaliseen sisämarkkinastrategiaan ja konkreettisia toimia sisämarkkinoiden vahvistamiseksi.

Asiakirjat

Puheenjohtajan tausta-asiakirjaa neuvostoa varten ei ole jaettu.
Coreper I -kokouksen päätelmäluonnos 8825/3/24 REV 3

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

TEM, Erityisasiantuntija Isabella Paju isabella.paju@gov.fi puh. + 358 50 5744877

VAHVA-tunnus

EU/76/2024

Päätelmät Euroopan tilintarkastustuomioistuimen erityiskertomuksesta kilpailun puutteesta eurooppalaisissa julkisissa hankinnoissa

Kokous

Eduskuntatunnus

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Belgian puheenjohtajakaudella valmistellaan neuvoston julkisia hankintoja koskevia päätelmiä *Parannetaan oikeudenmukaista ja kestävästä kilpailusta EU:n julkisia hankintoja koskevista urakoista, tavaroista ja palveluista* (5968/24). Päätelmillä otetaan kantaa Euroopan tilintarkastustuomioistuimen erityiskertomukseen nro 28/2023. Neuvoston päätelmäluonnosta on käsitelty neuvoston julkisia hankintoja koskevassa työryhmässä 11.3., 8.4 ja 19.4.2024. Päätelmät on tarkoitus hyväksyä kilpailukykyneuvostossa 24.5.2024.

Suomen kanta

Suomi voi hyväksyä neuvoston päätelmät.

Suomen kannat ovat E-kirjeestä: E 34/2024 vp (Ennakkovaikuttaminen julkisia hankintoja koskevien direktiivien uudistamiseen).

Suomi suhtautuu positiivisesti siihen, että julkisia hankintoja koskevan EU-sääntelyn toimivuutta tarkastellaan.

Suomi tunnistaa Euroopan tilintarkastustuomioistuimen havainnot kilpailun vähäisyydessä julkisissa hankinnoissa. Niin ikään Suomi pitää tärkeänä, että julkisissa hankinnoissa huomioidaan kattavasti myös ympäristö- ja sosiaaliset näkökulmat.

Suomi kuitenkin toteaa, että tällaisten tavoitteiden erityisesti ympäristö- ja sosiaalisten tavoitteiden sekä myös innovaatioiden hankinnan tulisi kohdentua sellaisiin hankintoihin, joissa tavoitteiden vaikuttavuus on merkittävintä.

Suomi katsoo, että julkisissa hankinnoissa kilpailun puuttumisen juurisyiden selvittämisessä keskeistä on tunnistaa, mistä tarjousten vähäinen määrä kulloinkin johtuu. Suomi pitää tärkeänä, että selvittäminen tehdään huolellisesti ja huomioden alueelliset erot kilpailun puuttumisen juurisyissä.

Hankintadirektiiveihin sisältyvien menettelyllisten edellytysten yksinkertaistamista koskevan selvittämisen osalta Suomi katsoo, että kilpailun vähäisyyteen voitaisiin puuttua lainsäädännön kehittämisen lisäksi myös muilla politikkavälineillä.

Suomi kannattaa sen selvittämistä, voidaanko hankintadirektiivejä yksinkertaistamalla vähentää hallinnollista taakkaa ja myös edistää pk-yritysten pääsyä hankintoihin.

Suomi katsoo, että hankinnoille asetettujen tavoitteiden vaikutukset ja tästä aiheutuva sääntelytarve tulisi arvioida huolellisesti, jotta hankinnoille asetetut tavoitteet tai lisäsääntely eivät vääristä tai estä kilpailua merkittävästi saavutettuihin hyötyihin nähden.

Suomi pitää tärkeänä, että uudistamistyössä tarkastellaan riittävästi myös huoltovarmuuteen liittyviä näkökulmia.

Pääasiallinen sisältö

Euroopan tilintarkastustuomioistuin on erityiskertomuksessa 28/2023 arvioinut julkisten hankintojen kilpailun tasoa EU:n sisämarkkinoilla kymmenen vuoden aikana sekä niitä toimia, joita komissio ja jäsenvaltiot ovat toteuttaneet kilpailuun perustuvan tarjouskilpailumenettelyn esteiden tunnistamiseksi ja poistamiseksi. Tilintarkastustuomioistuin analysoi erityiskertomuksessaan, onko vuoden 2014 hankintadirektiivi uudistus vaikuttanut kilpailun tasoon ja onko uudistuksen muut tavoitteet saavutettu. Niin ikä tavoitteena on ollut antaa tietoa ja lisätä tietoisuutta kilpailun tasosta julkisten hankintojen alalla viisi vuotta sen jälkeen, kun määräaika julkisia hankintoja koskevien direktiivien saattamiselle osaksi kansallista lainsäädäntöä oli umpeutunut. Selvityksen taustalla ollut aineisto on koottu EU:n julkisiin hankintoihin liittyvästä avoimesti saatavilla olevasta tiedosta vuotta 2021 edeltäneen kymmenen vuoden ajalta.

Tilintarkastustuomioistuimen havaintojen mukaan urakoiden, tavaroiden ja palvelujen toimittamista koskevien julkisten hankintasopimusten kilpailun määrä on kaiken kaikkiaan supistunut kymmenen viime vuoden aikana EU:n sisämarkkinoilla. Havaintojen mukaan komissio ja jäsenvaltiot eivät ole hyödyntäneet vuoden 2014 direktiivien tarjoamia välineitä, joilla voidaan täysimääräisesti saavuttaa uudistuksen tavoitteet ja lisätä kilpailua. Julkisiin hankintoihin osallistuvien pienten ja keskisuurten yritysten määrä ei ole kasvanut merkittävästi. Tarjouspyyntöjen julkaisuaste on edelleen alhainen, mikä vaikuttaa kielteisesti läpinäkyvyyteen, joka on keskeinen suoja petosten ja korruption riskiä vastaan. Vain yhden tarjoajan sisältävien tarjouskilpailumenettelyjen määrä on yleisesti ottaen lisääntynyt merkittävästi. Lisäksi suora hankintojen määrä useimmissa jäsenvaltioissa on kasvanut.

Tilintarkastustuomioistuimen erityiskertomuksen mukaan rajat ylittävät suora hankinnat ovat olleet vähäisiä jäsenvaltioiden välillä. Strategiset (esim. ympäristöön, yhteiskuntaan

ja innovointiin liittyvät) näkökohdat otetaan harvoin huomioon julkisissa tarjouskilpailuissa.

Tilintarkastustuomioistuin antaa erityiskertomuksen lopuksi komissiolle suosituksia joilla voidaan parantaa oikeudenmukaista ja kestäväää kilpailua EU:n julkisissa hankinnoissa.

Neuvoston päätelmäluonnos

Neuvosto suhtautuu päätelmäluonnoksessa myönteisesti Euroopan tilintarkastustuomioistuimen päätelmiin ja siinä esitettyihin toimenpidesuosituksiin. Neuvoston päätelmissä korostetaan tarvetta kilpailun lisäämiseen mm. hallinnollisen taakan vähentämisen keinoin. Päätelmien mukaan yritykset kokevat hankintadirektiivit monimutkaisina, mikä vähentää yritysten kiinnostusta osallistua julkisiin hankintoihin. Myös oikeusvarmuuden ja johdonmukaisuuden varmistaminen edellyttää sääntelyn keventämistä.

Päätelmissä esitetään, että komissio laatisi analyysin ja vaikutusten arvioinnin kilpailun puuttumisen juurisyytä. Neuvoston päätelmien mukaan analyysissa tulisi huomioida sektorilainsäädäntö ja näiden suhde hankintadirektiiveihin. Analyysin jälkeen tullaan arvioimaan mahdollisia uusia sääntöjä, joilla edistetään kestäväää ja reilua kilpailua ja joilla pyrittäisiin mahdollisuuksien mukaan yksinkertaistamaan nykyisiä säännöksiä perusteellisesti ja poistamaan tarpeettomia hallinnollisia esteitä. Erikseen korostetaan sitä, että pk-yritysten mahdollisuuksia osallistua julkisiin hankintoihin parannettaisiin sekä asiantuntijoiden roolia valmistelutyössä.

Neuvoston päätelmissä tuodaan esille toimenpiteitä hankintadatan kehittämiseksi ja laadun parantamiseksi. Lisäksi tunnistetaan osaamisen merkitys hankintojen suunnittelussa. Osaamisen lisääminen on päätelmien mukaan välttämätöntä myös tarjoajille, erityisesti pk-yrityksille.

Päätelmissä tunnistetaan, että ei ole olemassa yhtä, kaikille sopivaa ratkaisua, mutta niissä kehoitetaan komissiota hyväksymään EU:n laajuinen strateginen toimintasuunnitelma, jotka on toteutettava kansallisella ja EU:n tasolla. Päätelmät kehottavat komissiota ja jäsenvaltioita aloittamaan työ viipymättä.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

Neuvoston päätelmät hyväksytään yksimielisesti.

Kansallinen valmistelu

EU-12 jaosto- kokous 7.3 ja 4.4.2024.

EU8-jaosto osana kilpailukykyneuvoston valmisteluja 10.5.2024.

EU-ministerivaliokunta 17.5.2024 osana kilpailukykyneuvoston valmisteluja.

Eduskuntakäsittely

Suuri valiokunta 8.5.2025

Suuri valiokunta osana kilpailukykyneuvoston valmisteluja 17.5.2024.

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

Ahvenanmaan maakunnan tehtävänä on huolehtia julkisia hankintoja koskevien EU:n säädösten täytäntöönpanosta siltä osin kuin tarvittavat kansalliset toimenpiteet kuuluvat itsehallintolain mukaan maakunnan toimivaltaan.

Asiakirjat

Euroopan tilintarkastustuomioistuin Erityiskertomus 28/2023 Julkiset hankinnat EU:ssa - Urakka-, tavara- ja palveluhankintasopimuksista käytävä kilpailu väheni vuotta 2021 edeltäneiden kymmenen vuoden aikana

Neuvoston päätelmäluonnos 5968/24.

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Johtava asiantuntija Riikka Hietanen. riikka.hietanen(at)gov.fi, 0295 047 078

VAHVA-tunnus

EU/121/2024

Työ- ja elinkeinoministeriö

Perusmuistio

EU/70/2024-TEM-7

Löyttymäki Taru

8.5.2024

EU:n kilpailukykyneuvosto 23.-24.5.2024; asiakkoita muut asiat (aob)

Kokous

EU:n kilpailukykyneuvosto 23.-24.5.2024

Eduskuntatunnus

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Kilpailukykyneuvoston sisämarkkinoista ja teollisuuspolitiikasta vastaavien ministerien kokouksessa 24.5.2024 on asiakkoita tiedotusasiat (any other business, AOB), jossa on tällä kertaa 10 (tbc) asiaa. Tiedotusasia-kohdassa ei tehdä päätöksiä tai käydä keskustelukierrosta, vaan tässä komissiolla sekä jäsenvaltioilla on mahdollisuus tuoda esiin yksittäisiä tärkeäksi katsomiaan asioita.

Suomen kanta

Suomi ottaa tiedoksi komission ja jäsenvaltioiden valtuuskuntien tiedotusasiat.

Pääasiallinen sisältö

Komission tiedonanto bioteknologioista – komission tiedotusasia

Komissio julkaisi 20.3.2024 tiedonannon bioteknologian ja biovalmistuksen vauhdittamiseksi EU:ssa. Vaikka EU:ssa on innovatiivista ja kilpailukykyistä bioteknologioteollisuutta, EU:n teollisen kilpailukyyn ja kestävyuden edistämiseksi on tehtävä aiempaa suurempia ponnisteluja alan kasvun lisäämiseksi. Samaan aikaan on myös pystyttävä vastaamaan muiden maiden kehitykseen bioteknologiassa ja biovalmistuksessa. Yhdysvallat, Kiina ja Intia ovat viime vuosina panostaneet vahvasti bioteknologiaan ja biovalmistukseen.

Komissio on tiedonannossa ilmoittanut tekevänsä tutkimuksen analysoidakseen bioteknologiaan ja biovalmistukseen liittyvän lainsäädännön virtaviivaistamista ja yksinkertaistamista sekä niistä syntyvien tuotteiden nopeampaa hyväksymistä ja markkinoille pääsyä.

Tutkimus valmistuu kesäkuussa 2025 ja se voi olla pohjana mahdolliselle uudelle EU-bioteknologiasäädökselle.

Suomi jakoi helmikuussa komissiolle asiasta vaikuttamispaperin, johon mukaan saatiin Espanja, Italia, Latvia, Liettua, Ruotsi ja Viro. Vaikuttamispaperi on otettu komissiossa hyvin vastaan. Tiedonannon tavoitteet ovat linjassa vaikuttamispaperimme kanssa. Suomen kannat on annettu E-kirjeessä E 30/2024 vp 29.4.2024.

Asia on kilpailukykyneuvostossa AOB- eli tiedoksi-asiakohtana. Suomi harkitsee puheen- vuoroa, jossa kiitetään komissiota tiedonannon antamisesta, todetaan tiedonannon toimenpiteiden vievän biotaloutta oikeaan suuntaan ja todetaan sääntelyn yksinkertaistamisen, biopohjaisten tuotteiden nopeamman hyväksynnän ja markkinoillepääsyn olevan edellytyksiä vastata kansainvälisten kilpailijoiden tuomaan haasteeseen, kun ne ovat viime vuosina investoineet sekä biotalouteen että bioteknologiaan. Biotalous tulee saada vahvasti mukaan tulevan komission strategiselle agendalle ja työohjelmaan.

Ministerien julkilausuma D9+ -kokouksesta – Irlannin valtuuskunnan tiedotusasia

Digitaalisesti edistyneiden EU-maiden D9+ -ministerikokous pidettiin 19.4. Dublinissa. Puheenjohtamaa Irlanti oli valmistellut ministerijulkilausuman, johon osallistujamaiden oli ollut mahdollista ehdottaa muutoksia. Julkilausuma käsittelee viittä teemaa: 1) tehokasta ja yhdenmukaista digisääntelyä, 2) vakauden ja ennustettavuuden merkitystä investoinneille ja kasvulle (keskittyy sääntelyyn), 3) D9+ globaaleina perusoikeuksien ja EU:n arvojen edistäjinä, ja 4) digitaalisen ja puhtaan kaksoisiirtymän edistäminen, ja 5) edellytysten luominen yksisarvisille EU:ssa. Kokouksessa Suomea edusti osastopäällikkö Juhapekka Ristola, TEM, elinkeinoministeri Rydmanin ollessa estynyt.

Julkilausuma on yleisluontoinen eikä kovin kunnianhimoinen. Se ei ole juridisesti sitova, eikä siitä muodostu mitään konkreettisia sitoumuksia esim. osallistumisen tai rahoituksen osalta. Julkilausuman allekirjoittivat kaikki kokouksen osallistujamaat Suomea lukuun ottamatta, eli yhteensä 12 maata. Suomi ei allekirjoittanut julkilausumaa sen innovaatioympäristöön liittyvien yleisluontoisten kirjausten takia, tuoden esille konkreettisista kysymyksistä standardiessentiaalipatentit (SEP).

Lelujen turvallisuutta koskevat määräykset ja direktiivin 2009/48/EY kumoamisesta – puheenjohtajavaltio Belgian tiedotusasia

Komissio antoi ehdotuksensa uudeksi leluturvallisuusasetukseksi 28.7.2023. Ehdotuksella kumottaisiin leluturvallisuusdirektiivi 2009/48/EU. Tavoitteena on vahvistaa leluja koskevaa turvallisuussääntelyä. Asetusehdotus liittyy myös EU:n kestävyttä edistävän kemikaalistrategian tavoitteisiin. Neuvoston mandaattia trilogineuvottelujen aloittamiseksi Euroopan Parlamentin kanssa haetaan Coreper I -kokouksessa 15.5.2024. Asia esitellään tiedoksi muissa asioissa (AOB) kilpailukykyneuvostossa 24.5.2024.

Monet jäsenmaat esittivät tyytyväisyyttä puheenjohtajan kompromissiesitykseen jo 30.4. pidetyssä viimeisessä työryhmässä. Coreperiin hyväksyttäväksi toimitettavassa versiossa on lähinnä teknisiä muutoksia. Työryhmäkäsittelyssä laajimmat keskustelut ovat koskeneet verkkomarkkinapaikkojen sääntelyä, digitaalisen tuotepassin käyttöönottoa ja asemaa vaatimustenmukaisuusvakuuden sijalla, kemikaaliturvallisuutta sekä siirtymäsääntelyä. Keskusteluissa jäsenmaita ovat jakaneet mm. asetettava tavoitetaso ja toisaalta yrittäjiin kohdistuvat taakkavaikutukset.

Suomen kannalta mandaatti on hyväksyttävissä. Keskeistä on ollut varmistaa ajantasainen ja korkea tuoteturvallisuuden taso, joilla edistetään tuotteiden vapaata liikkuvuutta

EU:n sisämarkkinoilla. Suomi on tukenut tiukempaa kemikaalien rajoittamista kemikaaliturvallisuuden vahvistamiseksi (Ruotsin kompromissiehdotuksen mukainen linja). Suomi yhdessä kymmenen muun jäsenmaan kanssa on pyytänyt komissiota toimimaan nykyisen leلودirektiivin kemikaaliturvallisuuden parantamiseksi jo vuonna 2019. Suomi on pitänyt esillä ennalta varautumisen periaatteen ilmaisua artiklatasolla. Periaate on keskeinen EU:n kuluttajapolitiikkaan kuuluva periaate, joka ohjaa toimijoiden tuotteen turvallisuusarviointeja. Suomi kannattaa digitaalisen tuotepassin käyttöönottoa ja vaatimustenmukaisuusvakuutuksen digitalisointia. Digitaalinen tuotepassi olisi yhteneväinen EU:n ekosuunnitteluasetuksen kanssa. Sääntelykehikon eheyden vuoksi Suomi on suosinut verkkomarkkinapaikkoihin soveltuvan EU-lainsäädännön kuvaamista asetuksen johdanto-osan perustelukappaleissa esitetyn 10b artiklan sijaan. Suomi voi hyväksyä esitetyn kompromissin, joka täsmentää verkkomarkkinapaikkojen sääntelyä lelusektorilla ja jonka tarkoituksena ei ole lisätä verkkomarkkinapaikkoihin kohdistuvia velvoitteita.

Asetusehdotusta on pyritty mukauttamaan päätöksen 768/2008/EY tuotteiden kaupan pitämiseen liittyvistä yhteisistä puitteista (NLF-kehys), markkinavalvonta-asetuksen (EU) 1020/2022, kemikaalien luokitusta, merkintöjä ja pakkaamista koskevaan asetuksen (EY) N:o 1272/2008 (CLP-asetus) sekä yleisen tuoteturvallisuusasetuksen (EU) 2023/988 kanssa yhtenäiseksi.

Euroopan parlamentti hyväksyi kantansa asetusehdotuksesta 13.3.2024. EP tukee tavoitteita kemikaaliturvallisuuden vahvistamiseksi. EP esittää, että asetusta tulisi soveltaa ennalta varautumisen periaatteen mukaisesti. EP ei esitä verkkomarkkinapaikkoja koskevaa täsmentävää sääntelyä leluasetukseen. Komission alkuperäinen asetusehdotus ei sisällä verkkomarkkinapaikkoja koskevia osia. EP tukee vaatimustenmukaisuuden digitalisointia ja katsoo, että komission tulee tukea etenkin pk-yrityksiä digitaalisen tuotepassin käyttöönotossa.

Asetus kaupallisten toimien maksuviivästysten torjunnasta – puheenjohtajavaltio Belgian tiedotusasia

Komissio antoi syyskuussa 2023 ehdotuksen asetukseksi kaupallisissa toimissa tapahtuvien maksuviivästysten torjumisesta (COM(2023) 533 final/2; jäljempänä ehdotus). Ehdotusta on käsitelty Espanjan ja Belgian puheenjohtajakausilla.

Ehdotuksesta käytiin periaatekeskustelu 7.3.2024 pidetyssä kilpailukykyneuvostossa. Ministereitä pyydettiin tuolloin ottamaan kantaa erityisesti siihen, tulisiko ehdotus antaa asetuksen vai direktiivin muodossa, sekä siihen, tulisiko 30 päivän maksuaika olla täysin ehdoton vai tulisiko siitä voida poiketa joissain tapauksissa. Lisäksi kantaa pyydettiin siihen, tulisiko valvontaviranomainen asettaa valvomaan ehdotuksen noudattamista ja määrätä seuraamuksia rikkomuksista.

Kilpailukykyneuvostossa saadun palautteen perusteella puheenjohtajamaa Belgia laati ensimmäisen kompromissiehdotuksen, joka annettiin 3.5.2024. Kompromissiehdotuksessa on lähdetty siitä, että ehdotus annettaisiin asetuksen sijasta direktiivinä. Lisäksi maksuaikoihin ehdotetaan joustavuutta sekä vaatimuksesta asettaa valvontaviranomainen luovuttaisiin.

Euroopan parlamentti (EP) on saanut ensimmäisen käsittelynsä päätökseen 23.4.2024: EP hyväksyi ehdotuksen muutettuna. EP kannatti ehdotuksen antamista asetuksena ja esitti eräitä lievennyksiä ehdottoman 30 päivän maksuajan osalta. Lisäksi EP tuki valvontaviranomaisen asettamista.

Asetus kriisinhallintaa koskevien pakkolupien myöntämisestä ja asetuksen (EY) N:o 816/2006 muuttamisesta – puheenjohtajavaltio Belgian tiedotusasia

Puheenjohtajavaltio on edennyt pakkolisenssiehdotuksen käsittelyssä kunnianhimoisesti ja nopeasti tavoitellen Coreper-mandaattia kevään aikana. Neuvoston teollisoikeudelli-

Jokainen EU:n puheenjohtajamaa pitää vuorollaan kilpailupäivän, johon osallistuvat tyypillisesti komission lisäksi ainakin kansallisten kilpailuviranomaisten ja ministeriöiden edustajia mutta myös yritysten, järjestöjen, asianajajien ja akateemisten tahojen edustajia. Belgia piti 26.4.2024 kilpailupäivän, jonka otsikkona oli kilpailupolitiikka, joka suojelee kansalaisia, vahvistaa taloutta ja valmistaa yhteiseen tulevaisuuteen.

Belgian kilpailupäivän teemat liittyivät siihen, millaista

- kilpailupolitiikkaa tarvitaan epävarmoina geo- ja talouspolitiikan aikoina,
- kansallista kilpailupolitiikkaa tarvitaan digitaalitaloudessa digimarkkinasäädöksen (Digital Markets Act) antamisen jälkeen,
- kilpailupolitiikkaa tarvitaan EU:n talouden suojelemiseksi huomioiden kilpailua vääristäviä ulkomaisia tukia koskeva asetus (Foreign Subsidies Regulation) ja
- kilpailupolitiikkaa tarvitaan maatalouden ja elintarviketeollisuuden osalta huomioiden inflatiokehitys”

Komission johtava varapuheenjohtaja Margrethe Vestager piti kilpailupäivässä puheen kilpailusta ja kilpailukyvyistä epävarmana geopoliittisena aikana. Puheessa korostettiin kilpailun toimivuuden sekä kilpailuoikeuden täytäntöönpanon merkitystä Euroopan kilpailukyvyille. Puheessa käsiteltiin myös digimarkkinasäädöksen (DMA) ja kilpailua vääristäviä ulkomaisia tukia koskevan asetuksen (Foreign Subsidies Regulation) merkitystä sekä näiden melko uusien EU-asetusten täytäntöönpanon käynnistymistä. Vestager peräänkuulutti myös uudenlaista kansainvälistä sitoutumista toimivaan kilpailuun.

Tulevan EU-puheenjohtajavaltion työohjelma – Unkarin valtuuskunnan tiedotusasia

Unkari esittelee tulevan EU-puheenjohtajakautensa suunnitelmia.

Mahdollisia muita AOB-kohtia (asialista vahvistuu 15.5. Coreper I –kokouksen jälkeen):

- Joint Statement on a European Sustainable Carbon Policy Package for the Chemical Industry by the Czech Republic, Ireland, France and the Netherlands – Alankomaiden aloite aob-kohdaksi
- Euroopan unionin tuomioistuimen standardointia koskeva ratkaisu – Latvian aloite aob-kohdaksi
 - o Kyse on tuomioistuimen 5.3.2024 antamasta ratkaisusta asiassa C-588/21 P (”Malamud”), joka koskee eurooppalaisia harmonisoituja standardeja.

Kansallinen valmistelu

Osana EU:n kilpailukykyneuvoston valmistelua:
EU-ministerivaliokunta 17.5.2024

Eduskuntakäsittely

Osana kilpailukykyneuvoston valmistelua:
suuri valiokunta 17.5.2024

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Taru Löytymäki, TEM, +358 295 047 177
Ulla Palander, TEM, +358 295 049 235
Lasse Laitinen, TEM, +358 295 047 162
Miia Merisalo, TEM, +358 295 047 094

Jussi Päivärinne, OM, +358 295 150 122
Stiina Löytömäki, TEM, +358 295 047 107
Tiina Haanpää, TEM, +358 295 047 063
Niina Etelävuori, TEM, +358 295 047 022
Virve Haapajarvi, TEM, +358 295 047 027

VAHVA-tunnus

EU/70/2024